BENDROJO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. gruodžio 15 d.*

Byloje T-427/08

Confédération européenne des associations d'horlogers-réparateurs (CEAHR), įsteigta Briuselyje (Belgija), atstovaujama advokato P. Mathijsen,

ieškovė,

prieš

Europos Komisiją, iš pradžių atstovaujamą X. Lewis ir F. Renkes Agerbeek, vėliau F. Renkes Agerbeek ir F. Castilla Contreras,

atsakovę,

* Proceso kalba: anglų.

palaikomą

Richemont International SA, įsteigtos Bellevue (Šveicarija), atstovaujamos advokato J. Ysewyn ir solisitorės H. Crossley,

įstojusios į bylą šalies,

dėl 2008 m. liepos 10 d. Komisijos sprendimo C (2008) 3600, kuriuo buvo atmestas ieškovės skundas byloje COMP/E-1/39097, panaikinimo,

BENDRASIS TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas O. Czúcz (pranešėjas), teisėjai I. Labucka ir K. O'Higgins,

posėdžio sekretorė K. Pocheć, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. vasario 3 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Bylos faktinės aplinkybės

1 Ieškovė *Confédération européenne des associations d'horlogers-réparateurs* (toliau – CEAHR) yra ne pelno siekianti asociacija, kurią sudaro septynios šešių valstybių narių nacionalinės asociacijos, atstovaujanti nepriklausomų laikrodininkų interesams.

2 2004 m. liepos 20 d. ieškovė pateikė Europos Bendrijų Komisijai skundą dėl kelių įmonių, įskaitant į bylą įstojusią šalį, veikiančių laikrodžių gamybos sektoriuje (toliau – šveicariškų laikrodžių gamintojai), kuriame teigiama, kad jos sudarė susitarimą arba suderino veiksmus, taip pat tvirtinama, kad atsisakydami toliau tiekti nepriklausomiems laikrodininkams atsargines dalis šie gamintojai piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi.

3 2005 m. balandžio 28 d. laišku Komisija informavo ieškovę apie savo preliminarią poziciją dėl skundo (preliminari pozicija). Ji nurodė, kad atlikusi tyrimą nerado jokių prabangių laikrodžių gamintojų suderintų veiksmų arba susitarimo įrodymų. Be to, ji padarė išvadą, kad nėra skirtumo tarp taisymo ir priežiūros paslaugų, o šių paslaugų

teikimas būdingas prabangių laikrodžių rinkai, kurioje yra didelė konkurencija. Todėl ji nusprendė, kad skunde išdėstytos faktinės aplinkybės neprieštarauja EB 81 ir 82 straipsniams.

4 2005 m. liepos 20 d. ieškovė pateikė Komisijai pastabas dėl preliminarios pozicijos, kuriose tvirtino, jog atsisakydami toliau tiekti atsargines dalis šveicariškų laikrodžių gamintojai pažeidžia Bendrijos konkurencijos taisykles.

5 2007 m. gruodžio 13 d. Komisija informavo ieškovę, jog remdamasi 2004 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 773/2004 dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal [EB] 81 ir 82 straipsnius tvarkos (OL L 123, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 81) 7 straipsnio 1 dalimi ir išnagrinėjusi ieškovės skunde nurodytas faktines ir teisines aplinkybes bei kitas jos pastabas ji toliau laikosi savo preliminarios išvados, kad nėra pakankamo Bendrijos suinteresuotumo tęsti nurodytų pažeidimų tyrimą. 2008 m. sausio 30 d. laišku atsakydama į šį laišką ieškovė nurodė, jog toliau laikosi savo pirminės pozicijos.

6 2008 m. liepos 10 d. Komisija priėmė sprendimą C (2008) 3600, kuriuo atmetė skundą motyvuodama pakankamo Bendrijos intereso tęsti nurodytų pažeidimų tyrimą nebuvimu (toliau – ginčijamas sprendimas).

7 Šią išvadą dėl pakankamo Bendrijos intereso nebuvimo Komisija pagrindė keturiais pagrindiniais teiginiais.

8 Pirma, Komisija nurodė, kad skundas turi įtakos tik nedidelei rinkai ar rinkos segmentui ir todėl jų ekonominė svarba taip pat nedidelė (ginčijamo sprendimo 8 dalis).

9 Antra, Komisija pridūrė, kad remdamasi turima informacija ji negali daryti išvados apie antikonkurencinio šveicariškų laikrodžių gamintojų kartelio arba suderintų veiksmų buvimą ir, be kita ko, kad mažai tikėtina, jog jų sukurtoms pasirinktinio paskirstymo sistemoms netaikoma 1999 m. gruodžio 22 d. Komisijos reglamente (EB) Nr. 2790/1999 dėl [EB] 81 straipsnio 3 dalies taikymo vertikaliųjų susitarimų ir suderintų veiksmų grupėms (OL L 336, p. 21; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 364) numatyta bendroji išimtis (ginčijamo sprendimo 43 dalis).

10 Trečia, Komisija nurodė, jog ištyrė pirminę prabangių ir prestižinių laikrodžių rinką bei dvi aptarnavimo rinkas, būtent prabangių ir prestižinių laikrodžių atsarginių dalių ir taisymo bei priežiūros paslaugų, ir *prima facie* padarė išvadą, kad abi šios aptarnavimo rinkos nėra dvi atskiros rinkos ir todėl nėra jokios dominuojančios padėties, o klausimas dėl piktnaudžiavimo nėra svarbus (ginčijamo sprendimo 44 dalis).

11 Ketvirta, Komisija pažymėjo, kad, atsižvelgiant į jos atliktą nurodytų pažeidimų tyrimą, atrodo, jog net suteikus skundo tyrimui papildomų išteklių tikimybė, kad bus įrodytas konkurencijos taisyklių pažeidimas, yra maža, todėl toks išteklių suteikimas būtų neproporcingas (ginčijamo sprendimo 8 ir 45 dalys). Ji pridūrė, kad, bet kuriuo atveju, net jei Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimus galima būtų įrodyti, konkurenciją prižiūrinčios institucijos arba nacionaliniai teismai, kompetentingi taikyti

EB 81 ir 82 straipsnius, gali geriau išnagrinėti tokius pažeidimus (ginčijamo sprendimo 8 dalis).

Procesas ir šalių reikalavimai

12 Ieškovė pareiškė šį ieškinį, kurį Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) kanceliarija gavo 2008 m. rugsėjo 24 dieną.

13 2009 m. sausio 27 d. Teismo kanceliarijai pateiktu dokumentu *Richemont International* paprašė leisti įstoti į šią bylą Komisijos pusėje. 2009 m. kovo 30 d. nutartimi Teismo ketvirtosios kolegijos pirmininkas leido jai įstoti į bylą.

14 Į bylą įstojusi šalis per nustatytą terminą pateikė savo paaiškinimus, o kitos šalys – pastabas dėl jų.

15 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį. Taikydamas proceso organizavimo priemones jis paprašė šalių raštu atsakyti į tam tikrus klausimus ir pateikti kai kuriuos dokumentus. Šalys tai padarė per nustatytą terminą.

16 2010 m. vasario 3 d. įvykusiame posėdyje buvo išklausyti šalių paaiškinimai ir atsakymai į Bendrojo Teismo pateiktus klausimus. Vykstant posėdžiui ieškovė paprašė pašalinti iš bylos medžiagos dalį Komisijos atsakymo į Bendrojo Teismo rašytinį klausimą, pažymėdama, kad jame yra su pateiktu klausimu nesusijusių argumentų, be to, jie yra

nauji, palyginti su Komisijos ginčijamame sprendime, atsiliepime į ieškinį ir triplike pateiktais argumentais.

17 Ieškovė Bendrojo Teismo prašo:

— panaikinti ginčijamą sprendimą,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas,

— priteisti iš į bylą įstojusios šalies dėl šio įstojimo patirtas išlaidas.

18 Komisija Bendrojo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

19 Į bylą įstojusi šalis Bendrojo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš ieškovės jos patirtas bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

20 Grįsdama ieškinį ieškovė nurodo penkis pagrindus. Pirmasis pagrindas, kurį sudaro dvi dalys, susijęs, pirma, su klaidingu Bendrijos intereso įvertinimu, antra, su pažeidimais darant išvadą, jog skunde nurodytos rinkos dydis ir atitinkamai jos ekonominė svarba yra nedideli. Antrasis pagrindas susijęs su klaidingu atitinkamos rinkos apibrėžimu. Trečiasis ir ketvirtasis pagrindai susiję atitinkamai su EB 81 ir 82 straipsnio pažeidimais. Penktasis pagrindas susijęs su piktnaudžiavimu įgaliojimais, apimančiu pavėluotą rėmimąsi Bendrijos intereso nebuvimu, ieškinio turinio iškraipymą bei Komisijos atlikto tyrimo neobjektyvumą.

21 Pažymėtina, kad ieškovė ginčija argumentą, kuriuo grindžiama Komisijos išvada, jog Bendrija nėra pakankamai suinteresuota tęsti skundo tyrimą ne tik pirmuoju, bet taip pat antruoju, trečiuoju ir ketvirtuoju pagrindais. Todėl, Bendrojo Teismo nuomone, būtų naudinga iš pradžių išnagrinėti pirmojo pagrindo antrą dalį, susijusią su skunde nurodytu rinkos dydžiu ir jos ekonomine svarba, o pirmojo pagrindo pirmą dalį, susijusią su pakankamo Bendrijos intereso buvimu, nagrinėti tik išnagrinėjus antrojo, trečiojo ir ketvirtojo pagrindų pagrįstumą.

1. *Dėl skunde nurodytos rinkos dydžio ir jos ekonominės svarbos*

Šalių argumentai

22 Ieškovė nurodo, jog grįsdama savo išvadą dėl pakankamo Bendrijos intereso tęsti tyrimą nebuvimo Komisija ginčijamo sprendimo 8 dalyje pažymėjo, kad skundas turi įtakos tik „nedidelei" rinkai (rinkos segmentui) „ir todėl jo ekonominė svarba [buvo] taip pat nedidelė". Tačiau ji neapibrėžė šios rinkos, nenustatė jos dydžio ir neapibūdino jos ekonominės svarbos, tuo nesilaikydama savo pareigos motyvuoti. Be to, Komisija neatsižvelgė į ieškovės per administracinę procedūrą nurodytą aplinkybę, kad šveicariškų laikrodžių gamintojų veikla turi įtakos 27 valstybių narių nepriklausomiems laikrodininkams ir dėl to amatininkų profesija gali išnykti.

23 Komisija, palaikoma į bylą įstojusios šalies, teigia, kad išsami jos pozicijos dėl pakankamo Bendrijos intereso nebuvimo analizė ir atitinkami motyvai pateikti ne tik įžanginėje ginčijamo sprendimo, kurį ieškovė kritikuoja, dalyje bet taip pat visame ginčijamame sprendime ir visų pirma 12–26 dalyse. Šiose dalyse aiškiai kalbama apie atitinkamą pirminę rinką (prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka) ir aptarnavimo rinkas (minėtų laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinka bei šių laikrodžių atsarginių dalių rinka).

24 Komisija priduria, jog ginčijamo sprendimo 8 dalyje padarytą išvadą, jog rinka yra nedidelė ir todėl jos ekonominė svarba taip pat nedidelė, patvirtinama toje pačioje dalyje esančiu teiginiu, kad iš gautos informacijos matyti, jog „prabangių arba prestižinių

laikrodžių aptarnavimo paslaugoms, kalbant apie jų svarbą, tenka tik nežymi bendros apyvartos, susijusios su prabangių arba prestižinių laikrodžių pardavimu, dalis, tačiau reikia turėti omenyje, kad [šie laikrodžiai] yra tik vienas bendros laikrodžių rinkos segmentų".

25 Komisija taip pat teigia, kad nurodytą motyvavimo stoką nulemia ieškovės nesutikimas su jos pateiktu atitinkamos rinkos apibrėžimu. Anot Komisijos, abi aptarnavimo rinkas reikia nagrinėti kartu su pirmine rinka, būtent prabangių arba prestižinių laikrodžių (ginčijamo sprendimo 16 dalis), su kuria jos yra glaudžiai susijusios. Ginčijamame sprendime nurodyta, kad tiek pirminėje rinkoje, tiek aptarnavimo rinkose yra konkurencija (ginčijamo sprendimo 18 dalis), todėl nebūtina nustatyti aptarnavimo rinkų dydžio ir ekonominės svarbos, nes jos nėra vienintelės rinkos, kuriose vertinama konkurencija. Aplinkybė, jog ieškovė nesutinka su rinkos apibrėžimu, nereiškia, kad ginčijamas sprendimas šiuo klausimu nėra pakankamai motyvuotas.

Bendrojo Teismo vertinimas

26 Remdamasi teismo praktika Komisija, kuriai pagal EB 85 straipsnio 1 dalį yra priskirtas uždavinys užtikrinti EB 81 ir 82 straipsnių taikymą, turi apibrėžti ir įgyvendinti Sąjungos konkurencijos politiką ir tam tikslui turi diskreciją nagrinėjant skundus (2005 m. sausio 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Piau prieš Komisiją*, T-193/02, Rink. p. II-209, 80 punktas ir 2007 m. liepos 12 d. Sprendimo *AEPI prieš Komisiją*, T-229/05, nepaskelbtas Rinkinyje, 38 punktas).

27 Jei pasinaudodama šia diskrecija Komisija nusprendžia nustatyti kitokį jai pateiktų skundų nagrinėjimo eiliškumą, ji gali ne tik spręsti, kokia tvarka skundai bus nagrinėjami, bet ir atmesti skundą, motyvuodama pakankamo Bendrijos intereso tęsti bylos nagrinėjimą nebuvimu (2001 m. vasario 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Sodima prieš Komisiją*, T-62/99, Rink. p. II-655, 36 punktas; šiuo klausimu žr. 1995 m. sausio 24 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tremblay ir kt. prieš Komisiją*, T-5/93, Rink. p. II-185, 59 ir 60 punktus).

28 Tačiau Komisijos diskrecija yra ribota. Ji turi atsižvelgti į visas svarbias teisines ir faktines aplinkybes, kad nuspręstų dėl tolesnio skundo likimo. Visų pirma ji privalo atidžiai išnagrinėti visas pareiškėjos nurodytas faktines ir teisines aplinkybes (žr. 2001 m. gegužės 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *IECC prieš Komisiją*, C-450/98 P, Rink. p. I-3947, 57 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Be to, jai yra nustatyta pareiga nurodyti motyvus, jei ji atsisako tęsti skundo nagrinėjimą, o šie motyvai turi būti pakankamai tikslūs ir išsamūs, kad leistų Bendrajam Teismui veiksmingai kontroliuoti, kaip Komisija įgyvendina savo diskreciją nustatyti prioritetus (1999 m. kovo 4 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ufex ir kt. prieš Komisiją*, C-119/97 P, Rink. p. I-1341, 89–91 punktai ir šio sprendimo 27 punkte minėto Sprendimo *Sodima prieš Komisiją* 41 ir 42 punktai).

29 Šiuo atveju ginčijamo sprendimo 8 ir 9 dalyse Komisija konstatavo:

„8 Komisija visų pirma pastebi, kad skundas susijęs tik su vienu nedideliu rinkos (segmentu) ir todėl jų ekonominė svarba taip pat yra nedidelė. Tiesa, nenusiuntus laikrodžių gamintojams kelių klausimynų buvo sunku gauti tikslių statistinių duomenų ir skaičių dėl skunde nurodytų rinkų – pirminių ar antrinių – dydžio. Vis dėlto remiantis Komisijos gauta informacija akivaizdu, kad prabangių arba prestižinių laikrodžių aptarnavimo paslaugoms tenka tik nežymi bendros apyvartos, susijusios su prabangių arba prestižinių laikrodžių pardavimu, dalis, tačiau

reikia turėti omenyje, kad šie laikrodžiai yra tik vienas bendros laikrodžių rinkos segmentų. Be to, *prima facie* įvertinus pareiškėjos argumentus nebuvo gauta patikimos informacijos, kuria remiantis šiame etape galima būtų padaryti išvadą, kad nagrinėjamu atveju gali būti pažeista konkurencijos teisė. Mažai tikėtina, kad pažeidimai būtų nustatyti net pasitelkus tyrimui daugiau išteklių. Galiausiai, net jei pažeidimus šioje byloje galima būtų įrodyti, nacionalinės institucijos arba teismai gali geriau atlikti tyrimą ir įvertinti tokius pažeidimus. Jos turi teisę ir pareigą taikyti [EB] 81 ir 82 straipsnius.

9 Todėl atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, atrodo, kad ribotų Komisijos išteklių pasitelkimas tęsiant tyrimą byloje būtų neproporcingas. Remdamasi tuo, Komisija daro išvada, kad skundą reikia atmesti dėl Bendrijos intereso nebuvimo, kurį lemia ribotas tariamų pažeidimų galimų pasekmių poveikis bendrosios rinkos veikimui, reikalingo tyrimo sudėtingumo ir mažos tikimybės įrodyti pažeidimus."

30 Pirma, reikia išnagrinėti ieškovės kaltinimą, jog Komisija neatsižvelgė į skunde nurodytą aplinkybę, kad skundžiami veiksmai turi įtakos visos Europos Sąjungos teritorijai.

31 Visų pirma, atkreiptinas dėmesys į tai, kad nei preliminarioje pozicijoje, nei ginčijamame sprendime Komisija neginčijo ieškovės skunde pateikto teiginio dėl nagrinėjamų veiksmų geografinio masto. Be to, vykstant posėdžiui Komisija pripažino, kad turi informacijos, jog minėti veiksmai vykdomi „penkiose ar šešiose valstybėse narėse", ir

kad ji negali nei patvirtinti, nei paneigti, kad jie taip pat buvo vykdomi kitose valstybėse narėse.

32 Bendrasis Teismas mano, kad atitinkama teritorija yra labai svarbi nustatant skunde nurodytos rinkos arba rinkų dydį ir šios (šių) rinkos(-ų) ekonominę svarbą. Be to, ieškovės skunde pateiktos informacijos svarbą nagrinėjamu atveju didina tai, kad iš jos aiškiai matyti, jog skundas susijęs ne su vietos rinka, o su rinka arba rinkomis, apimančiomis mažiausia penkių valstybių narių teritoriją, o gal net visą Sąjungą.

33 Taigi neatsižvelgusi į šį veiksnį vertindama atitinkamos rinkos dydį ir jos ekonominę svarbą, Komisija nesilaikė pareigos atsižvelgti į visas svarbias teisines ir faktines aplinkybes ir atidžiai išnagrinėti visas tokias pareiškėjos nurodytas faktines ir teisines aplinkybes (žr. šio sprendimo 28 punkte nurodytą teismo praktiką).

34 Antra, reikia išnagrinėti ieškovės kaltinimą, susijusį su nepakankamu ginčijame sprendime padarytos išvados dėl nedidelio skunde nurodytos rinkos dydžio motyvavimu.

35 Pirmiausia dėl rinkos, kurios atžvilgiu padaryta ši išvada, nustatymo pažymėtina, kaip tai pastebi Komisija, kad ginčijamame sprendime yra konkretesnių teiginių dėl nagrinėjamų rinkų, be kita ko, 15 dalyje. Šioje dalyje Komisija nurodė, jog atliko tyrimą darydama prielaidą, kad „atitinkama pirminė prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka yra atskira rinka“ ir todėl ji „ištyrė prabangių arba prestižinių laikrodžių rinką

kaip pirminę, taip pat dvi aptarnavimo rinkas – prabangių ir prestižinių laikrodžių taisymo ir priežiūros [paslaugų] rinką bei [šių] laikrodžių atsarginių dalių rinką“. Iš ginčijamo sprendimo taip pat matyti, kad Komisija remiasi prielaida, jog abi aptarnavimo rinkos nėra nepriklausomos atitinkamos rinkos ir turi būti vertinamos kartu su pirmine rinka, t. y. prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka.

36 Atsakydama į Bendrojo Teismo klausimą, Komisija šiuo atžvilgiu per posėdį tvirtino, jog jos teiginiai dėl nedidelio skunde nurodytos rinkos (segmento) dydžio susiję su prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka, nes skunde aptariami šveicariškų laikrodžių gamintojai gamina tik tokius laikrodžius.

37 Tačiau visų pirma reikia pažymėti, jog ginčijamo sprendimo 3 dalyje pati Komisija patikslino, kad iš ieškovės teiginių aišku, jog jos skundas susijęs su konkurencijos „laikrodžių taisymo ir priežiūros rinkoje“ ribojimu.

38 Taip pat reikia konstatuoti, kad ginčijamo sprendimo 8 dalies antrame sakinyje minimos kelios skunde nurodytos rinkos, nes šiame sakinyje Komisija pažymi, jog „buvo sunku gauti tikslių statistinių duomenų ir skaičių dėl skunde nurodytų rinkų – pirminių ar antrinių – dydžio“. Ši informacija nedera su vienaskaitos vartojimu tos pačios dalies pirmame sakinyje, pagal kurį „skundas pateiktas dėl vienos nedidelės rinkos (rinkos segmento)“.

39 Iš to darytina išvada, kad Bendrasis Teismas negali tvirtai nustatyti, ar Komisijos teiginys dėl nedidelio atitinkamos (-ų) rinkos ar rinkų dydžio susijęs su prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka, tokių laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinka, ar su abiem rinkomis.

40 Antra, konstatuotina, kad ginčijamame sprendime nėra skaičiais patvirtintų duomenų arba įvertinimų nei dėl šių rinkų, nei dėl bendros laikrodžių rinkos arba atsarginių dalių rinkos dydžio. Iš tiesų Komisija grindžia savo išvadą, jog prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka ir (arba) tokių laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinka yra nedidelės vien tuo, kad prabangių ir prestižinių laikrodžių rinka yra mažesnė nei bendra laikrodžių rinka ir kad tokių laikrodžių aptarnavimo paslaugų rinka yra dar mažesnė nei prabangių arba prestižinių laikrodžių.

41 Taigi nesant absoliutaus pagrindo, kuriuo galėtų būti skaičiais patvirtinti duomenys ar vertinimai dėl bent vienos šių rinkų dydžio, remdamasis vien informacija dėl šių rinkų dydžio tarpusavio santykio Bendrasis Teismas negali patikrinti teiginio, jog skundas susijęs su viena nedidele rinka ir todėl šios rinkos ekonominė svarba yra taip pat nedidelė, teisingumo.

42 Be to, Komisija per posėdį pripažino, kad šis teiginys nėra pagrįstas konkrečiais skaičiais.

43 Todėl Komisija nepakankamai motyvavo savo teiginį, jog skundas susijęs tik su viena nedidele rinka (rinkos segmentu) ir todėl jos ekonominė svarba taip pat nedidelė.

44 Kitais Komisijos ginčijamame sprendime paminėtais ir Bendrajame Teisme nurodytais samprotavimais negalima ginčyti šios išvados.

45 Pirma, ginčijamo sprendimo 8 punkte pateikta Komisijos pastaba, jog sunku gauti informacijos dėl skunde nurodytų rinkų dydžio, negalima grįsti jos pozicijos. Iš tikrųjų jokia teisės norma neįpareigoja Komisijos išreikšti nuomonę dėl skunde nurodytos rinkos ar rinkų dydžio. Tačiau, jei ši nusprendžia konstatuoti, jog „skundas susijęs tik su viena nedidele rinka (rinkos segmentu) ir todėl jos ekonominė svarba taip pat nedidelė“, kad pateisintų savo poziciją dėl pakankamo Bendrijos intereso tęsti skundo tyrimą nebuvimo, Komisija privalo pakankamai motyvuoti šį teiginį.

46 Antra, Komisijos argumentas, jog ginčijamame sprendime ji nusprendė, kad aptarnavimo rinkas reikia nagrinėti kartu su pirmine prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka, neturi turėti įtakos šio sprendimo 43 punkte padarytai Bendrojo Teismo išvadai dėl nepakankamo motyvavimo. Iš tikrųjų Komisija taip pat nepateikė skaičiais patvirtintų duomenų ar vertinimų dėl bendro visų šių rinkų dydžio.

47 Trečia, Komisijos teiginys ginčijamame sprendime, jog aptarnavimo rinkos iš esmės yra konkurencingos dėl to, kad tokia yra pirminė rinka, neturi jokios įtakos teiginio dėl skunde nurodytos rinkos (segmento) nedidelio dydžio motyvavimui, nes teiginys dėl nedidelio rinkos dydžio negali kilti vien iš aplinkybės, kad ji konkurencinga.

48 Be to, nors Komisija savo išvadą dėl mažos tikimybės įrodyti Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimus iš esmės grindžia samprotavimu dėl prabangių arba prestižinių laikrodžių rinkos konkurencingumo, tačiau, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 8 dalies, teiginys dėl nedidelio skunde nurodytos rinkos (segmento) dydžio, palyginti su šiuo teiginiu, yra atskiras argumentas, kuriuo siekiama įrodyti pakankamo Bendrijos intereso nebuvimą.

49 Iš to aišku, kad ieškovės kaltinimai, susiję su skunde nurodytos rinkos (segmento) nedideliu dydžiu ir jos nedidele ekonomine svarba, priimtini. Todėl darytina išvada, kad Komisija nesilaikė savo pareigos atsižvelgti į visas svarbias teisines ir faktines aplinkybes bei atidžiai išnagrinėti visas tokias pareiškėjos nurodytas faktines ir teisines aplinkybes, taip pat pareigos motyvuoti.

2. *Dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo*

Šalių argumentai

50 Ieškovė tvirtina, kad Komisija klaidingai atmetė jos skunde pasiūlytą ir per visą administracinę procedūra ginamą atitinkamos rinkos apibrėžimą, t. y. „laikrodžių, kuriuos verta taisyti, taisymo ir priežiūros rinkos“ apibrėžimą.

51 Pirma, sąvoką „laikrodžiai, kuriuos verta taisyti“, pakeitusi sąvoka „prabangūs arba prestižiniai laikrodžiai“, Komisija ginčijamo sprendimo 12 dalyje dirbtinai pakeitė skundo apimtį. Taip ji siekė sumažinti nagrinėjamą rinką iki mažos atitinkamos rinkos dalies, o tai leido jai paprasčiau padaryti išvadą apie mažareikšmį aptariamos rinkos ar jos segmento dydį. „Prabangių arba prestižinių laikrodžių“ rinkos apibrėžimas nebuvo nurodytas nė viename Komisijai perduotame dokumente ir yra visiškas jos išgalvojimas.

52 Antra, ieškovė pažymi, kad Komisija daro nuorodas į „prekių“ rinką ir „prabangių arba prestižinių laikrodžių rinką“, nors vykstant administracinei procedūrai ieškovė daug kartų teigė, kad ši prekių rinka tiesiogiai nedomina nepriklausomų laikrodininkų.

53 Paskui ginčijamo sprendimo 17 ir 18 dalyse Komisija klaidingai mano, kad priežiūros ir taisymo paslaugų rinka nėra „atskira atitinkama rinka“, o, atvirkščiai, turi būti „ištirta kartu su pirmine rinka“. Sujungdama šias rinkas ir tvirtindama, kad ši prekių rinka konkurencinga, Komisija klaidingai padarė išvadą, jog paslaugų rinkoje taip pat yra konkurencija.

54 Ieškovė taip pat ginčija Komisijos teiginį, jog prabangių arba prestižinių laikrodžių „atsarginių dalių rinka“ nėra atskira atitinkama rinka. Dėl ginčijamo sprendimo 24 ir 25 dalių ji pažymi, kad Komisija grindžia savo teiginius, jog „atsarginių dalių rinka“ nėra atitinkama rinka visų pirma tuo, kad vartotojai galėjo pasirinkti kito gamintojo antrines prekes. Tačiau tarpusavio pakeičiamumas egzistuoja tik bendrovės ETA pagamintų laikrodžio mechanizmų, kurių yra daugelyje šveicariškų laikrodžių, atsarginių dalių atžvilgiu; taip yra todėl, kad šiuos laikrodžio mechanizmus ir tinkančias

atsargines dalis gamina atskira šveicariškų laikrodžių gamintojų, dėl kurių buvo pateiktas skundas, įmonė. Tačiau kitos šveicariškų laikrodžių gamintojų atsarginės dalys yra specifinės ir nėra jokio tarpusavio pakeičiamumo tarp vieno gamintojo laikrodžiams skirtų atsarginių dalių ir dalių, skirtų kito gamintojo laikrodžiams. Taigi priežiūros ir taisymo paslaugų teikimas visiškai priklauso nuo konkretaus gamintojo, turinčio monopolį, atsarginių dalių tiekimo.

55 Galiausiai ieškovė ginčija ginčijamo sprendimo 26 dalyje nurodytą Komisijos teiginį, kad „atsarginių dalių rinka“ nėra atitinkama rinka, jei vartotojas turi galimybę pasirinkti kitą pirminę prekę. Anot ieškovės, net jei vartotojas turi galimybę pasirinkti laikrodžių rinkoje kitą prekių ženklą, Komisija neįrodė, kad šveicariško laikrodžio savininkas iš tikrųjų pasirinks kitą prekių ženklą, todėl ši Komisijos nurodyta aplinkybė neturi reikšmės.

56 Pirma, Komisija atkreipia dėmesį, jog iš jos tyrimo matyti, kad priežiūros ir taisymo paslaugos, taip pat atsarginių dalių tiekimas yra atskira aptarnavimo rinka pirminės laikrodžių gamybos rinkos atžvilgiu.

57 Po to Komisija pažymi, kad ginčijamo sprendimo 14 dalyje ji teigė negalinti tiksliai apibrėžti rinkos remdamasi turima informacija. Taigi ji padarė prielaidą (ginčijamo sprendimo 15 dalis), nors ir abejojo šiuo klausimu (ginčijamo sprendimo 14 dalis), kad pirminė prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka kartu su susijusiomis aptarnavimo rinkomis, būtent taisymo ir priežiūros ir atsarginių dalių rinka, yra atitinkama rinka.

58 Nepaisant rinkos apibrėžimo sunkumų Komisija nerado jokių skunde išvardytų įmonių susitarimo arba suderintų veiksmų įrodymų. Be to, ji nustatė, kad įmonės, dėl kurių buvo pateiktas skundas, kartu neužima dominuojančios padėties, nes labai tarpusavyje konkuruoja (ginčijamo sprendimo 40 dalis). Todėl Komisija galėjo teisėtai padaryti išvadą, jog nė vienoje rinkoje, kad ir kaip ji būtų apibrėžta, ji nerado konkurencijos taisyklių pažeidimo įrodymų.

59 Antra, Komisija ginčija ieškovės argumentą, jog ginčijamame sprendime klaidingai nustatyta, kad „laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų“ rinka nėra atskira rinka ir turi būti nagrinėjama kartu su pirmine rinka.

60 Komisija galėjo pagrįstai nustatyti ryšį tarp pirminės prabangių laikrodžių gamybos ir pardavimo rinkos ir dviejų aptarnavimo rinkų (be kita ko, žr. ginčijamo sprendimo 18 dalį). Ieškovė pareiškė nesutinkanti su Komisijos įvertinimu, tačiau nepateikė įrodymų arba argumentų, patvirtinančių, kad šis vertinimas klaidingas.

61 Komisija mano, kad išvada dėl atitinkamos rinkos, kurią ji padarė ginčijamame sprendime, yra pagrįsta ieškovės skunde pateikta informacija bei jos pačios atliktu tyrimu. Be to, ginčijamame sprendime ji pateikė specifinės informacijos apie atitinkamą prekių rinką, visų pirma apie aptarnavimo, būtent taisymo ir priežiūros paslaugų, rinkas, antra, apie detalių ir atsarginių dalių rinkas (ginčijamo sprendimo 19–26 dalys ir 15, 18–20 išnašos).

62 Į bylą įstojusi šalis nurodo, jog ginčijamo sprendimo 22 dalyje Komisija galėjo teisėtai daryti išvadą, kad klientų patiriamos išlaidos aptarnavimui yra labai mažos, palyginti su paties laikrodžio įsigijimo išlaidomis, ir bendroje kainoje, vartotojų nuomone, jų reikšmė yra sąlyginai nedidelė. Į bylą įstojusios šalies patirtis rodo, kad aptarnavimo ir taisymo išlaidos nėra aktualiausias ir svarbiausias laikrodžio pirkėjo rūpestis. Be to, kokybiškų, žinomų prekių ženklų, techniškai labai pažengusių laikrodžių aptarnavimo paslaugoms būdingos tam tikros ypatybės, į kurias reikia atsižvelgti. Kiekvieną laikrodį sudaro daug detalių ir kiekvieno laikrodžio modelio detalės skiriasi. Taigi šių laikrodžių taisymui reikalinga kompetencija, patirtis ir įrankiai yra labai svarbūs.

63 Be to, į bylą įstojusi šalis teigia, kad kiekvienam prekių ženklui labai svarbu, jog aptarnavimo paslaugos ir remonto darbai būtų aukštos kokybės, nes vartotojai suvokia šias paslaugas kaip vieną paties laikrodžio kokybės požymių. Iš į bylą įstojusios šalies patirties matyti, kad to galima pasiekti tik nuolat keliant kvalifikaciją, pasirūpinant įranga, atliekant tyrimus ir užtikrinant kontrolę, o į tai reikia daug investuoti.

64 Todėl į bylą įstojusi šalis pritaria Komisijos požiūriui, kad aptarnavimo, t. y. taisymo ir atsarginių dalių, rinkos nėra atskiros pardavimo rinkos. Tačiau tai yra nepagrindinės pirminės rinkos dalys, kurios labai priklauso nuo jose vykstančios stiprios konkurencijos.

Bendrojo Teismo vertinimas

65 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką Sąjungos Teismas prižiūri Komisijai suteiktos diskrecijos nagrinėti skundus įgyvendinimą ne tam, kad vietoj Komisijos įvertintų Bendrijos suinteresuotumą, bet kad patikrintų, ar priimtas ginčijamas sprendimas nesiremia iš esmės netiksliais faktais ir nėra akivaizdžiai klaidingas teisės ir vertinimo požiūriu, taip pat, ar nebuvo piktnaudžiauta įgaliojimais (2001 m. vasario 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SEP prieš Komisiją*, T-115/99, Rink. p. II-691, 34 punktas ir šio sprendimo 26 punkte minėto Sprendimo *Piau prieš Komisiją* 81 punktas).

66 Be to, kadangi nagrinėjamos, aptariamos ar atitinkamos rinkos apibrėžimas pagrįstas Komisijos atliktais sudėtingais ekonominiais vertinimais, Sąjungos Teismas gali atlikti tik ribotą jų kontrolę (šiuo klausimu žr. 2007 m. rugsėjo 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Microsoft prieš Komisiją*, T-201/04, Rink. p. II-3601, 482 punktą ir 2009 m. gegužės 7 d. Sprendimo *NVV ir kt. prieš Komisiją*, T-151/05, Rink. p. II-1219, 53 punktą).

67 Atitinkamos rinkos sąvoka iš tikrųjų reiškia, kad gali egzistuoti veiksminga konkurencija tarp ją sudarančių prekių, tam būtinas visų toje pačioje rinkoje esančių prekių pakankamas pakeičiamumas tam pačiam naudojimui (šiuo klausimu žr. 1979 m. vasario 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją*, 85/76, Rink. p. 461, 28 punktą ir 2007 m. sausio 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *France Télécom prieš Komisiją*, T-340/03, Rink. p. II-107, 80 punktą). Pakeičiamumas arba substitucija turi būti vertinami atsižvelgiant ne tik į atitinkamų prekių arba paslaugų objektyvias savybes, bet taip pat ir į konkurencijos sąlygas, paklausos ir pasiūlos rinkoje struktūrą (1983 m. lapkričio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Michelin prieš Komisiją*, 322/81, Rink. p. 3461, 37 punktas ir 2003 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *British Airways prieš Komisiją*, T-219/99, Rink. p. II-5917, 91 punktas).

68 Iš Komisijos pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Bendrijos konkurencijos teisės tikslams (OL C 372, 1997, p. 5; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 155) 7 dalies aišku, kad „atitinkama prekės rinka apima visas prekes ir (arba) paslaugas, kurias vartotojas laiko viena kitą pakeičiančiomis ar pakeičiamomis pagal prekių savybes, kainas ir paskirtį“.

69 Pagal šį pranešimą vertinant paklausos pakeičiamumą, reikia nustatyti prekių, kurias vartotojai laiko pakeičiančiosiomis, asortimentą. Vienu iš būdų galima laikyti teorinį eksperimentą, kai numatomas tariamas nedidelis ilgalaikis santykinių kainų pakitimas ir įvertinama galima vartotojų reakcija į tokį kainų padidinimą. Šio pranešimo 17 dalyje Komisija pažymi:

„Reikia atsakyti į klausimą, ar dėl tariamo nedidelio (nuo 5 iki 10 %), bet ilgalaikio santykinių kainų padidėjimo nagrinėjamose teritorijose prekiaujančiųjų šalių pirkėjai ims pirkti lengvai prieinamus pakaitalus <...>. Jei pakeičiamumas buvo pakankamas, kad neapsimokėtų didinti kainų, nes sumažėtų pardavimas, papildomi pakaitalai <...> įtraukiami į atitinkamos rinkos apibrėžimą.“

70 Be to, pagal minėto pranešimo 56 dalį:

„Yra tam tikrų sričių, kuriose reikia atsargiai taikyti aukščiau aprašytus principus. Taip yra, kai nagrinėjamos pirminės ir antrinės rinkos, ypač kai įmonių elgesį tam tikru metu reikia išanalizuoti pagal [EB 82] straipsnį. Tokiais atvejais rinkų apibrėžimo metodika yra tokia pati, t. y. vartotojų reakcijos į santykinių kainų pakitimus vertinimas, tačiau taip pat atsižvelgiant į pakeičiamumo ribojimus, kuriuos sudaro susijusiose rinkose esančios sąlygos. Antrinių prekių, pavyzdžiui, atsarginių dalių rinka gali

būti apibrėžiama siaurai, kai svarbu, kad būtų suderinamumas su pirmine preke. Jeigu sunku rasti suderinamas antrines prekes, kai pagrindinių prekių kainos yra aukštos ir ilgas tarnavimo laikas, antrinių prekių santykinių kainų didinimas gali būti pelningas. Rinka gali būti apibrėžiama kitaip, jeigu įmanomas žymus antrinių prekių pakeičiamumas arba jeigu dėl pirminių prekių savybių [tampa įmanoma] greita ir tiesioginė vartotojų reakcija į santykinės antrinių prekių kainos padidėjimą."

71 Šiuo atveju Komisija, prieš pradėdama *prima facie* tyrimą dėl skunde nurodytų antikonkurencinių veiksmų, pažymėjo (ginčijamo sprendimo 27–42 dalys), kad pagal jos daromą prielaidą egzistuoja pirminė prekių rinka, būtent prabangių arba prestižinių laikrodžių, ir dvi aptarnavimo rinkos, būtent prabangių arba prestižinių laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinka ir minėtų laikrodžių atsarginių dalių rinka (ginčijamo sprendimo 15 dalis). Remdamasi atliktu *prima facie* tyrimu, ji mano, kad dvi aptarnavimo rinkos nėra atskiros atitinkamos rinkos ir turi būti vertinamos kartu su pirmine rinka (ginčijamo sprendimo 17 dalis).

72 Ieškovė iš esmės nurodo du kaltinimus dėl šių teiginių. Pirma, ji mano, kad Komisija klaidingai pakeitė „laikrodžiai, kuriuos verta taisyti", sąvoką kita „prabangių arba prestižinių laikrodžių rinkos" sąvoka, kuri ir buvo vartojama per administracinę procedūrą. Antra, ji nurodo, jog Komisija suklydo nusprendusi, kad laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinka ir „atsarginių dalių rinka" nėra atskiros rinkos ir turi būti nagrinėjamos kartu su prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka. Ji taip pat tvirtina, kad specifinių prekių ženklo atsarginių dalių negalima pakeisti, nes kiekvienas gamintojas yra savo gaminamų specifinių atsarginių dalių monopolininkas.

Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su klaidingu „laikrodžiai, kuriuos verta taisyti“, sąvokos pakeitimu į „prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka“ sąvoką

73 Dėl pirmojo ieškovės kaltinimo, pirma, reikia atkreipti dėmesį, kad skundo 5 puslapyje pati ieškovė nurodė, jog egzistuoja tik „brangių laikrodžių“ atsarginių dalių paklausa, nes, sugedus pigiam laikrodžiui, jis paprasčiausia pakeičiamas kitu. Antra, 2008 m. sausio 3 d. laiške ieškovė pažymi, kad skundas susijęs su laikrodžiais, kurių „naujų kaina“ yra nuo 1 500 iki 4 000 EUR, tuo tarpu, anot Komisijos preliminarioje pozicijoje pacituoto eksperto, pagrindinę laikrodžio funkciją, būtent laiko matavimą, visiškai ir tiksliai atlieka laikrodžiai apytikriai už 25 EUR.

74 Kadangi ieškovės nurodytai kategorijai priklausančių laikrodžių kainos 60–160 kartų viršija pigių laikrodžių, kurie vis dėlto patikimai atlieka savo pagrindinę funkciją, kainą, Bendrasis Teismas mano, jog Komisija nepadarė klaidos nusprendusi, kad skunde nurodyti laikrodžiai – tai „prabangūs arba prestižiniai laikrodžiai“.

75 Dėl šios priežasties reikia atmesti pirmąjį ieškovės kaltinimą.

Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su atskiro laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinkos ir atsarginių dalių rinkos nagrinėjimo nebuvimu

76 Antruoju kaltinimu ieškovė kritikuoja tai, kad Komisija atskirai nenagrinėjo atitinkamos laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinkos ir atitinkamos atsarginių dalių rinkos, o išnagrinėjo jas kartu su prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka kaip vieną. Be to, ieškovė kaltina Komisiją ginčijamame sprendime neatsižvelgus į aplinkybę, jog specifinių prekių ženklo atsarginių dalių negalima pakeisti kitomis.

77 Dėl šių aptarnavimo rinkų Komisija ginčijamame sprendime padarė tokias bendras išvadas:

„d) Aptarnavimo rinkos

17) Kaip buvo paaiškinta šio sprendimo 15 dalyje, Komisija išnagrinėjo abi aptarnavimo rinkas, būtent aptarnavimo po pardavimo paslaugų (taisymo ir priežiūros) rinką ir atsarginių dalių rinką, nes jos yra tipiniai aptarnavimo rinkų pavyzdžiai. Atlikus padėties pirminėje prabangių arba prestižinių laikrodžių gamybos ir pardavimo rinkoje bei aptarnavimo rinkose įvertinimą *prima facie* darytina išvada, kad aptarnavimo rinkos nėra atskiros atitinkamos prekių rinkos ir turi būti nagrinėjamos kartu su pirmine rinka <...>

18) Be to, net jei šios rinkos būtų pripažintos atskiromis atitinkamomis rinkomis, aplinkybė, jog pirminė rinka veikiausia yra konkurencinga, verčia labai abejoti galimo antikonkurencinio poveikio egzistavimu. Pavyzdžiui, kainos didinimas aptarnavimo rinkoje paprastai neatneša pelno, nes daro poveikį pardavimams pirminėje rinkoje, nebent kainos pirminėje rinkoje mažėtų ir taip kompensuotų padidėjusias kainas aptarnavimo rinkose. Taigi labai tikėtina, kad konkurencija pirminėje rinkoje užtikrina konkurencingą bendrą prekių ir paslaugų rinkinio kainą tiek pirminėje rinkoje, tiek aptarnavimo rinkose (net jei klientai negrindžia savo pasirinkimo tiksliais gyvavimo ciklo skaičiavimais).“

— Dėl atsarginių dalių rinkos tyrimo

78 Pirmiausia reikia išnagrinėti Komisijos prieštaravimą, kad prabangių arba prestižinių laikrodžių atsarginių dalių rinka nėra atskira atitinkama rinka. Šiuo klausimu Komisija nusprendė:

„ii) Prabangių arba prestižinių laikrodžių detalės ir atsarginės dalys

23) Kaip buvo nurodyta, atrodo, jog prabangių arba prestižinių laikrodžių detalių rinka priklauso nuo pirminės šių laikrodžių rinkos ir yra glaudžiai su ja susijusi. Šis teiginys prieštarauja (ieškovės), kuri mano, kad atsarginių dalių rinka šiuo atveju yra atskira rinka, išvadoms <...>

24) Be to, Komisija atsižvelgė į tai, kad pirminių prekių ženklo prekių antrinių prekių (atsarginių dalių) rinka gali nebūti atitinkama rinka dviem atvejais: pirma, kai vartotojas turi galimybę pasirinkti kito gamintojo antrines prekes, antra, kai jis gali pasirinkti kitą pirminę prekę ir taip vengti didesnių kainų aptarnavimo rinkoje. Šiuo atveju akivaizdu, kad vartotojai turi galimybę pasirinkti kitą pirminę arba antrinę prekę.

25) Dėl galimybės pasirinkti kito gamintojo antrines prekes pažymėtina, kad (ieškovė) išsamiai, konkrečiai ir nuosekliai nepaaiškino dėl prabangių arba prestižinių laikrodžių atsarginių dalių pakeičiamumo laipsnio ir ribų.

26) Tačiau kiek tai susiję su galimybe pasirinkti kitą pirminę prekę, potencialūs pirkėjai gali visiškai laisvai rinktis iš įvairių konkuruojančių prekių ženklų prabangių arba prestižinių laikrodžių. Tokius laikrodžius jau turintys klientai iš esmės gali pakeisti pirminę prekę dėl to, kad daugelis prabangių arba prestižinių laikrodžių nenaujų prekių rinkose gali turėti didelę likutinę vertę ir kad su pakeitimu susijusios sąnaudos nereikalauja jokių investicijų, kaip antai kvalifikacijos kėlimo, įpročių, įrangos, programinės įrangos ir t. t. keitimo, o tai dar labiau palengvina pakeitimą. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, atrodo, kad vartotojai turi daug galimybių nepatirdami didelių išlaidų pereiti nuo vienos pirminės prekės prie kitos.“

79 Taigi remiantis ginčijamo sprendimo 24 punkte padaryta išvada tam tikro prekių ženklo pirminių prekių atsarginės dalys gali nebūti atskira atitinkama rinka dviem atvejais, pirma, kai vartotojas gali pasirinkti kito gamintojo pagamintas atsargines dalis, antra, kai vartotojas gali pasirinkti kitą pirminį produktą taip vengdamas kainos padidėjimo atsarginių dalių rinkoje.

80 Pažymėtina, jog ieškovė neginčija pačios šios bendros išvados. Be to, Bendrasis Teismas mano, kad ji atitinka šio sprendimo 67 punkte nurodytą teismo praktiką ir pranešimą dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo, jei bus įrodyta, kad nedaug ir ilgam didėjant antrinių prekių kainai pakankamai daug vartotojų pasirinks kitas, pirmines ar antrines, prekes ir toks didinimas taps nerentabilus.

81 Todėl reikia išnagrinėti Komisijos ginčijamame sprendime išdėstytus samprotavimus, susijusius su minėto sprendimo 24 dalyje nustatytų kriterijų taikymu.

82 Pirmiausia reikia pastebėti, kad nors kitose ginčijamo sprendimo dalyse Komisija apibrėžė „atsarginių dalių rinką“ kaip vienintelę aptarnavimo rinką (visų pirma žr. 17 ir 23 dalis), ginčijamo sprendimo 24 dalyje ji išnagrinėjo atvejus, kai „pirminių prekių ženklo prekių (atsarginių dalių) rinka“ gali nebūti atskira atitinkama rinka.

83 Taigi konstatuotina, kad ginčijamo sprendimo 24–26 dalyse nagrinėjamos dvi iš dalies skirtingos atitinkamos rinkos apibrėžimo pusės. Pirma, aiškinamasi, ar visos prabangių arba prestižinių laikrodžių atsarginės dalys sudaro vieną rinką, ar daugybę rinkų, nes specifinės prekių ženklo atsarginės dalys sudaro atskiras rinkas. Ginčijamo sprendimo 25 dalyje Komisija išnagrinėjo su šiuo klausimu susijusią informaciją, būtent vartotojo turimą galimybę pasirinkti kitų gamintojų pagamintas atsargines dalis taip vengiant tam tikro gamintojo taikomo kainų didinimo. Antra, aiškinamasi, ar reikia atsarginių dalių rinką arba rinkas nagrinėti kaip atskiras atitinkamas rinkas, ar jas reikia nagrinėti kartu su pirmine prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka kaip vieną bendrą atitinkamą rinką. Ginčijamo sprendimo 26 dalyje Komisija išnagrinėjo su šiuo klausimu susijusią informaciją, būtent vartotojo galimybę pasirinkti kita pirminę prekę taip vengiant tam tikro gamintojo atsarginių dalių kainų didinimo.

84 Pirma, dėl vartotojo turimos galimybės pasirinkti kitų gamintojų pagamintas atsargines dalis šiuo atveju darytina išvada, kad pagal šio sprendimo 67–70 punktuose nurodytą teismo praktiką ir pranešimą dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo klausimas, ar tokia galimybė yra, ir atitinkamai klausimas, ar egzistuoja viena atsarginių dalių rinka, ar daugybė specifinių prekių ženklo atsarginių dalių rinkų, iš esmės priklauso nuo to, ar įvairių gamintojų gaminamos atsarginės dalys yra pakankamai tarpusavyje pakeičiamos.

85 Šiuo atžvilgiu iš ginčijamo sprendimo teksto matyti, kad Komisija nusprendė nereikšti aiškios pozicijos dėl įvairių gamintojų pagamintų atsarginių dalių pakeičiamumo, nes ginčijamo sprendimo 25 dalyje ji konstatavo tik, kad „(ieškovė) išsamiai, konkrečiai

ir nuosekliai nepaaiškino dėl prabangių arba prestižinių laikrodžių atsarginių dalių pakeičiamumo laipsnio ir ribų“.

86 Toks požiūris neatitinka pirminės Komisijos pozicijos, kai ši aiškiai tvirtino, jog įvairių gamintojų atsarginės dalys paprastai nėra tarpusavyje pakeičiamos dėl skirtingo dydžio, dizaino ir kitų veiksnių. Remiantis preliminaria pozicija prabangių arba prestižinių laikrodžių gamintojai yra vieninteliai specifinių atsarginių dalių jų prekių ženklui tiekėjai.

87 Į bylą įstojusi šalis taip pat pareiškė, kad skiriasi kiekvieno laikrodžio detalės ir daugelis šių laikrodžių atsarginių dalių nėra tarpusavyje pakeičiamos su kitų gamintojų gaminamomis dalimis, nes skiriasi pirminės prekės.

88 Be to, iš bylos medžiagos matyti, kad per administracinę procedūrą ieškovė pateikė Šveicarijos konkurenciją prižiūrinčiai institucijų sprendimo byloje *ETA SA Manufacture horlogère suisse* (Šveicarijos konkurenciją prižiūrinčių institucijų sprendimų ir pranešimų rinkinys, 2005/1, p. 128) ir 2002 m. liepos 12 d. Nyderlandų konkurenciją prižiūrinčios institucijos preliminarios pozicijos dėl skundo, panašaus į jos pateiktą Komisijai, kopijas. Nyderlandų konkurenciją prižiūrinti institucija nusprendė, kad „aptariamų laikrodžių atsarginės dalys (buvo) susijusios su prekių ženklu ir (nebuvo) tarpusavyje pakeičiamos“, nes egzistavo daug rinkų, t. y. kiekvienas prekių ženklas turėjo savo specifinių atsarginių dalių rinką. Šveicarijos konkurenciją prižiūrinčios institucijos nusprendė, kad laikrodžių detalės, tinkančios konkrečiai laikrodžių šeimai, nebuvo tarpusavyje pakeičiamos kitoms šeimoms tinkančiomis detalėmis, todėl ETA gaminamos detalės ar atsarginės dalys priklausė daugybei atitinkamų rinkų.

89 Nesvarbu, ar Komisija ginčijamame sprendime turėjo atsižvelgti į šią informaciją ir ar ja galima užginčyti Komisijos vertinimą, darytina išvada, kad vartotojo turima galimybė pasirinkti kito gamintojo gaminamas atsargines dalis taip vengiant atsarginių dalių kainų didėjimo ginčijamame sprendime neįrodyta. Todėl Komisija neturėjo teisės remtis šia prielaida apibrėždama atitinkamą rinką šioje byloje.

90 Be to, neatmestina galimybė, kad jei Komisija būtų nusprendusi, jog atsarginės dalys yra pakeičiamos, remiantis visų pirma jos vertinimu preliminarioje pozicijoje ir faktais, galima būtų padaryti išvadą, jog iš Šveicarijos konkurenciją prižiūrinčių institucijų sprendimo ir Nyderlandų konkurenciją prižiūrinčios institucijos preliminarios pozicijos matyti, kad įvairių prekių ženklų atsarginės dalys paprastai nėra tarpusavyje pakeičiamos, todėl negali veiksmingai konkuruoti, bent jau kalbant apie specifines prekių ženklo dalis.

91 Antra, reikia išnagrinėti Komisijos teiginį, jog vartotojai gali vengti atsarginių dalių kainų didėjimo pasirinkdami kitą pirminę prekę.

92 Pirmiausia pagal ginčijamą sprendimą ši galimybė egzistuoja net jei vartotojas jau turi prabangų arba prestižinį laikrodį, nes šis laikrodis gali turėti didelę likutinę vertę nenaujų prekių rinkoje. Be to, šią galimybę palengvina tai, kad jai įgyvendinti nereikia jokio kvalifikacijos kėlimo, įpročių keitimo, įrangos arba programinės įrangos.

93 Visų pirma pažymėtina, kad dėl laikrodžių taisymo ir priežiūros sudėtingumo atsarginių dalių paklausos šaltinis iš principo yra ne laikrodžių pirkėjai, o šias paslaugas teikiantys specialistai. Todėl, vartotojo nuomone, atsarginių dalių kainos didėjimas paprastai yra įtrauktas į šių paslaugų kainą.

94 Taip pat reikia konstatuoti, jog atlikdama tyrimą, leidžiantį padaryti išvadą dėl vartotojų turimos galimybės pasirinkti kitą pirminę prekę, Komisija visai neatsižvelgia į ginčijamo sprendimo 22 straipsnyje pateiktą teiginį, kad išlaidos, susijusios su aptarnavimu per visą laikrodžio eksploatavimo laiką, yra mažos, palyginti su paties prabangaus arba prestižinio laikrodžio įsigijimo išlaidomis ir kad, vartotojo nuomone, tai yra sąlyginai nesvarbus bendros kainos veiksnys.

95 Šiuo klausimu iš Bendrojo Teismo prašymu pateiktų dokumentų ir į bylą įstojusios šalies pareiškimų aišku, kad daugelio laikrodžių modelių taisymo ir priežiūros paslaugų bendrosios išlaidos per dešimt metų sudaro mažiau kaip 5 % naujo laikrodžio įsigijimo vertės. Be to, pabrėžtina, kad atsarginių dalių vertė paprastai įskaičiuota į šias išlaidas, todėl sudaro dar mažesnę naujo laikrodžio įsigijimo kainos procentinę dalį. Taigi, atrodo, kad nuosaikus atsarginių dalių kainos didinimas yra nereikšmingas, palyginti su naujo prabangaus arba prestižinio laikrodžio kaina.

96 Šiuo veiksniu galima paneigti Komisijos teiginio dėl vartotojo turimos galimybės pasirinkti kitą pirminę prekę teisingumą. Iš tikrųjų Komisija neįrodo, kad vartotojas gali pagrįstai nuspręsti pasirinkti kitą pirminę prekę vengdamas taisymo ir priežiūros

paslaugų kainos didėjimo, kurį nulemia nuosaikus atsarginių dalių kainos didėjimas, turint omenyje tai, kad perkant kitą pirminę prekę patiriama daug daugiau išlaidų.

97 Komisijos nuoroda dėl nenaujų laikrodžių rinkos egzistavimo negalima pateisinti klaidos jos vertinime. Ginčijamo sprendimo 26 dalyje ji tik pažymi, kad „kita pirminė prekė iš principo gali būti pasirinkta dėl to, kad daugelis prabangių arba prestižinių laikrodžių nenaujų prekių rinkose gali turėti didelę likutinę vertę“.

98 Šiuo klausimu Komisija netvirtina, kad visi ar bent daugelis prabangių arba prestižinių laikrodžių turi didelę likutinę vertę nenaujų laikrodžių rinkoje. Iš ginčijamo sprendimo matyti, kad prabangaus arba prestižinio laikrodžio pardavimas už protingą kainą nenaujų laikrodžių rinkoje yra tik numanomas. Be to, Komisija visai neišnagrinėjo klausimo, ar net pardavus jį nenaujų laikrodžių rinkoje skirtumas tarp gautos sumos ir sumos, sumokėtos už kitą laikrodį, – taigi ir vartotojo nuostolis, patirtas pasikeitus laikrodį, – yra mažesnis negu suma, kuri galėjo būti sutaupyta taip vengiant nuosaikaus tam tikrų prekių ženklų atsarginių dalių kainų didėjimo.

99 Reikia pridurti, jog norint parduoti laikrodį nenaujų laikrodžių rinkoje reikia užtikrinti jo kokybę. Taigi iš principo vartotojas turi sutaisyti laikrodį prieš parduodamas, nes kitaip pirkėjas turės prisiimti tokio taisymo išlaidas, o tai bet kuriuo atveju turės įtakos sumai, kurią vartotojas gaus pardavęs laikrodį. Todėl Komisijos teiginys, kad vartotojas gali vengti atsarginių dalių kainos didėjimo parduodamas savo laikrodį nenaujų laikrodžių rinkoje ir nusipirkdamas kitą laikrodį, visai nepagrįstas, nes vartotojas bet kuriuo atveju prisiima galimą atsarginių dalių kainos didėjimą.

100 Galiausiai Komisija ginčijamo sprendimo 26 dalyje teigia, kad pasirinkus kitą pirminį produktą nepatiriama jokių išlaidų dėl investicijų į kvalifikacijos kėlimą, įpročių, įrangos, programinės įrangos keitimą, dėl to prekę pakeisti yra dar paprasčiau.

101 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Komisija nusprendė nagrinėti atsarginių dalių rinką iš galutinio vartotojo (laikrodžio naudotojo) pozicijos. Naudojant tokią vartojimo prekę nereikia jokių investicijų į kvalifikacijos kėlimą, įpročių, įrangos ar programinės įrangos keitimą. Be to, Komisija negali pagrįstai teigti, kad dėl būtinybės daryti tokias investicijas nebuvimo prekę yra paprasčiau pakeisti į kitą pirminę prekę.

102 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog ginčijamo sprendimo 26 dalyje Komisija neįrodė, kad prabangius arba prestižinius laikrodžius jau turintys vartotojai gali pagrįstai pasirinkti kitą pirminę prekę siekdami išvengti atsarginių dalių kainos didėjimo. Iš Komisijos pateiktos informacijos matyti, kad yra tik teorinė galimybė pereiti prie kitos pirminės prekės, kuri yra nepakankamas įrodymas apibrėžiant atitinkamą rinką. Iš tiesų ji grindžiama veiksmingos konkurencijos egzistavimo teorija, pagal kurią daroma prielaida, jog nuosaikiai didėjant atsarginių dalių kainai pakankamai daug vartotojų iš tikrųjų galėtų pasirinkti kitą pirminę prekę ir toks didėjimas taptų nerentabilus (žr. šio sprendimo 67, 69 ir 70 punktus).

103 Antra, reikia išnagrinėti ginčijamo sprendimo 26 dalyje ir 27 išnašoje pateikto teiginio, kad potencialūs prabangių arba prestižinių laikrodžių pirkėjai gali laisvai rinktis iš daugybės tarpusavyje konkuruojančių prabangių arba prestižinių laikrodžių prekių ženklų, poveikį. Šiuo klausimu Komisija per posėdį nurodė, kad jos išvada dėl

atitinkamos rinkos apibrėžimo nėra pagrįsta ginčijamame sprendime pateikta informacija apie jau turinčius laikrodžius vartotojus. Ji taip pat nurodo, kad pirminę rinką ir aptarnavimo rinkas reikia nagrinėti kartu kaip vieną bendrą rinką („sisteminė rinka“) dėl to, kad padidėjus kainai aptarnavimo rinkose pirminėje rinkoje padidėtų kitų gamintojų prekių paklausa ir toks didėjimas taptų nerentabilus.

104 Pažymėtina, kad toks požiūris atitinka teismo praktiką, nes apibrėžiant atitinkamą rinką reikia nagrinėti ne tik objektyvias aptariamų prekių ir paslaugų savybes, bet ir atsižvelgti į konkurencijos sąlygas bei paklausos ir pasiūlos rinkoje struktūrą (žr. 67 punktą).

105 Tačiau iš šio sprendimo 67 punkte pacituotos teismo praktikos ir pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo matyti, jog tam, kad pirminė ir aptarnavimo rinkos galėtų būti nagrinėjamos kartu, šiuo atveju kaip viena bendra rinka arba „sisteminė rinka“, Komisijos siūlomu atveju (žr. šios sprendimo 103 punktą) turi būti įrodyta, kad nuosaikiai didėjant prekių ir paslaugų kainai aptarnavimo rinkoje pakankamai daug vartotojų pasirinks kitas pirmines prekes ir toks didinimas taps nerentabilus (šiuo klausimu taip pat žr. 1991 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Hilti prieš Komisiją*, T-30/89, Rink. p. II-1439, 75 punktą). Kitaip tariant, priešingai nei tvirtino Komisija ginčijamo sprendimo 26 dalyje ir 27 išnašoje, vien vartotojo turimos galimybės rinktis iš daugybės prekių ženklų pirminių prekių nepakanka, kad pirminę ir aptarnavimo rinkas galima būtų nagrinėti kaip vieną rinką, jei neįrodyta, kad renkamasi atsižvelgiant visų pirmą į konkurencijos sąlygas antrinėje rinkoje.

106 Šiuo atveju Komisija ginčijamame sprendime neįrodė, jog atskiro gamintojo kainų aptarnavimo rinkose didėjimas turėjo kokios nors įtakos pardavimų apyvartai pirminėje rinkoje. Atvirkščiai, ji kartojo, kad su priežiūra ir taisymo paslaugomis susijusios išlaidos (įskaitant atsarginių dalių vertę) yra mažos ir nesvarbios, palyginti su paties prabangaus arba prestižinio laikrodžio įsigijimo kaina (žr. šio sprendimo 94 punktą). Remiantis Komisijos teiginiu ginčijamo sprendimo 27 išnašoje šios išlaidos lieka labai mažos, palyginti su įsigijimo kaina, net vertinant visą prekės eksploatavimo laiką, todėl mažai tikėtina, kad potencialūs pirkėjai skaičiuoja viso pirminės prekės eksploatavimo laikotarpio išlaidas. Todėl toje pačioje išnašoje Komisija daro išvadą, kad „rinkdamasis laikrodį vartotojas nesivadovauja aptarnavimo išlaidų kriterijumi“.

107 Todėl iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, jog Komisija neįrodė, kad jau turintys prabangių arba prestižinių laikrodžių vartotojai gali pagrįstai pasirinkti kitą pirminę prekę vengdami atsarginių dalių kainų didėjimo ir kad atsarginių dalių kaina apskritai turi įtakos pirminių prekių konkurencijai. Todėl ji neįrodė, kad nuosaikus tam tikro gamintojo atsarginių dalių kainos didinimas nulemia kitų gamintojų paklausos padidėjimą ir toks didinimas tampa nerentabilus. Taigi nagrinėdama jas kartu, kaip vienos rinkos dalis, ji padarė akivaizdžią vertinimo klaidą.

108 Tokia išvada patvirtinama tuo, kad, kaip matyti iš Šveicarijos konkurenciją prižiūrinčių institucijų sprendimo byloje *ETA SA Manufacture horlogère suisse*, ETA yra didžiausia šveicariškų laikrodžių detalių ir atsarginių dalių gamintoja, įskaitant prabangius ir prestižinius laikrodžius. Tačiau ši bendrovė negamina pačių laikrodžių. Pagal teismo praktiką, vien tai, kad tam tikri ūkio subjektai specializuojasi tik pirminės rinkos aptarnavimo rinkoje, yra rimtas atskiros rinkos buvimo požymis (šiuo klausimu ir pagal analogiją žr. šio sprendimo 105 punkte minėto Sprendimo *Hilti prieš Komisiją* 67 punktą).

109 Todėl manytina, jog negalima atmesti prielaidos, kad nesant šios klaidos ir tuo atveju, jei Komisija būtų atkreipusi dėmesį į preliminarioje pozicijoje nurodytus teiginius, kad įvairių prekių ženklų atsarginės dalys tarpusavyje yra visiškai nepakeičiamos, taip pat į ieškovės šiuo atžvilgiu pateiktą informaciją (žr. šio sprendimo 86, 88 ir 89 punktus), atsižvelgusi į atsarginių dalių pakeičiamumą ji būtų nusprendusi, kad egzistuoja atskiros atitinkamos specifinių prekių ženklo atsarginių dalių rinkos.

— Dėl taisymo ir priežiūros paslaugų rinkos tyrimo

110 Kalbant apie taisymo ir priežiūros paslaugų rinką, reikia išnagrinėti, ar Komisijos išvada ginčijamo sprendimo 17 dalyje, pagal kurią minėta rinka neturi būti nagrinėjama kaip atskira atitinkama rinka, pagrįsta ginčijamo sprendimo 19–22 dalyse nurodytais argumentais.

111 Nurodytose dalyse Komisija tvirtino:

„i) Priežiūra ir taisymas

19) Atrodo, kad natūralus rinkos vystymasis, kuriam būdingas sudėtingų mechanizmų paklausos atgimimas prabangių arba prestižinių laikrodžių sektoriuje,

privertė daugelį tokių laikrodžių gamintojų grupių pakeisti savo politiką ir leisti taisyti bei prižiūrėti šiuos laikrodžius tik pasirinktiems platintojams. Per dvidešimt pastarųjų metų prabangių arba prestižinių laikrodžių gamintojai vienas po kito pritaikė šią specialią strategiją aptarnavimo paslaugoms, atsižvelgiant į atskirai kiekvieno gamintojo teikiamą pirmenybę prabangių prekių segmentui.

20) Komisija pažymi, kad, anot laikrodžių gamintojų, aptarnavimas, t. y. priežiūra ir taisymas, yra nepagrindinė paslauga platinant laikrodžius, ir tai matyti, be kita ko, iš laikrodžių gamintojų pajamų minėtoje rinkoje. Ši suma nedidelė ir paprastai sudaro mažą visų gaunamų pajamų dalį. Be to, prabangių arba prestižinių laikrodžių gamintojų nuomone, vieningo ir vienodo aukštos kokybės aptarnavimo paslaugų tinklo sukūrimas yra esminis klientų paklausos nulemtas dalykas ir pagrindinė jos konkurencijos strategijos pirminėje rinkoje sudėtinė dalis. Gamintojai mano, kad pirminės prekės vertingumas klientų akyse sumažėtų, jei jos atvaizdas būtų asocijuojamas ne su prekių ženklui būdingu aptarnavimu, kurį atlieka patys laikrodžių gamintojai arba įgalioti aptarnavimo centrai, o su kuo nors kitu.

21) Atrodo, kad laikrodininkai ne visuomet atitinka kokybės kriterijus, kuriuos laikrodžių gamintojai nustato atrinkdami įgaliotas dirbtuves <...> Be to, anot kai kurių laikrodžių gamintojų, iki 30 % taisymų, atliekamų jų aptarnavimo paslaugų centruose, yra dėl netinkamo ir neteisingo taisymo, kurį atlieka tinkamų žinių ir kompetencijos neturintys laikrodininkai.

22) Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, jog kita nagrinėjamos prekės ypatybė yra susijusi su aplinkybe, kad aptarnavimo paslaugų išlaidos per visą prabangaus arba prestižinio laikrodžio eksploatavimo laiką yra labai mažos, palyginti su paties laikrodžio įsigijimo išlaidomis, ir todėl klientas laiko jas sąlyginai nesvarbiomis bendrame kainos „pakete“.“

112 Pirma, primintina, jog (žr. šio sprendimo 108 punktą) vien tai, kad tam tikri ūkio subjektai specializuojasi ir vykdo veiklą tik su pirmine rinka susijusioje arba aptarnavimo rinkoje, yra rimtas atskiros rinkos buvimo požymis.

113 Per administracinę procedūrą ieškovė teigė, jog tai, kad nepriklausomi laikrodininkai, kurie verčiasi šia profesija, vykdė veiklą ne laikrodžių rinkoje, o tik laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinkoje, savaime yra atskiros minėtų paslaugų rinkos buvimo įrodymas. Komisija neatsižvelgė į šį ieškovės nurodytą rimtą įrodymą.

114 Antra, pažymėtina, kad nors šio atvejo aplinkybės labai specifinės, turint omenyje tai, kad kalbama apie, viena vertus, prekių rinką, kita vertus, apie aptarnavimo rinką, Komisija, nuspręsdama nagrinėti aptarnavimo rinką kartu su pirmine rinka, šiuo atveju kaip vieną atitinkamą rinką, negali neatsižvelgti į teismo praktiką dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo.

115 Išskyrus tvirtinimą, kad aptarnavimo po pardavimo paslaugų išlaidos yra mažos, palyginti su prabangaus arba prestižinio laikrodžio įsigijimo kaina, jokie kiti ginčijamo sprendimo 19–22 dalyse pateikti Komisijos argumentai nebuvo susiję su šio sprendimo 67 punkte nurodytoje teismo praktikoje paminėta informacija, taip pat informacija, pateikta pranešime dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo (žr. šio sprendimo 68–70 punktus).

116 Be to, pažymėtina, kad Komisija neatliko, jos nuomone, svarbaus atsarginių dalių rinkos arba rinkų tyrimo, būtent *mutatis mutandis* tyrimo, per kurį turi būti nustatyta, ar vartotojai gali vengti taisymo ir priežiūros paslaugų kainų didėjimo pasirinkdami kitų gamintojų pirmines prekes.

117 Trečia, primintina, kad pagal ginčijamo sprendimo 22 dalį aptarnavimo išlaidos yra mažos, palyginti su paties laikrodžio įsigijimo kaina, o pagal ginčijamo sprendimo 27 išnašą „rinkdamasis laikrodį vartotojas nesivadovauja aptarnavimo išlaidų kriterijumi“.

118 Todėl atsižvelgdamas į šias aplinkybes ir kitų įrodymų, jog buvo remiamasi teismo praktikoje ir pranešime dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo nustatytų kriterijų (nurodytų šio sprendimo 67–70 punktuose), nebuvimą, Bendrasis Teismas teigia, jog Komisija neįrodė, kad nuosaikus kainų paslaugų rinkoje didinimas lemia paklausos prabangių arba prestižinių laikrodžių rinkoje pasikeitimą, dėl kurio toks didinimas

gali tapti nerentabilus, taip pat kad paslaugų kaina apskritai turi įtakos pirminių prekių konkurencijai.

119 Iš to matyti, kad Komisija, remdamasi ginčijamo sprendimo 19–22 dalyse nurodytais argumentais, negalėjo daryti išvados, jog laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinka nėra atskira atitinkama rinka ir turi būti nagrinėjama kartu su prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka. Todėl Komisija šiuo atžvilgiu padarė akivaizdžią vertinimo klaidą.

120 Kadangi Komisija akivaizdžiai suklydo teigdama, kad laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinka arba atsarginių dalių rinkos nėra atskirai nagrinėtinos atitinkamos rinkos, reikia išnagrinėti, ar, nepaisant to, Komisija galėjo teisėtai nuspręsti, jog Bendrija nėra pakankamai suinteresuota tęsti tyrimą.

121 Iš ginčijamo sprendimo aiškiai matyti, kad maža EB 81 ir 82 straipsnių pažeidimo tikimybė yra vienas pagrindinių argumentų, kuriais Komisija grindžia išvadą dėl Bendrijos intereso nebuvimo. Taigi reikia išnagrinėti, ar klaidingas atitinkamos rinkos apibrėžimas gali turėti įtakos Komisijos teiginiams dėl galimo Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimo.

3. *Dėl EB 81 straipsnio pažeidimo*

Šalių argumentai

122 Ieškovė nurodo, kad šveicariškų laikrodžių gamintojai faktiškai norėjo pašalinti iš Bendrijos priežiūros ir taisymo paslaugų rinkos nepriklausomus laikrodininkus, tuo pažeisdami EB 81 straipsnį. Be to, ji mano, kad Komisija suklydo teigdama, jog tokie veiksmai, kai nepriklausomiems laikrodininkams atsisakoma tiekti atsargines dalis, yra pasirinktinio paskirstymo sistema, kuriai taikoma Reglamente Nr. 2790/1999 numatyta bendroji išimtis.

123 Dėl ginčijamo sprendimo 27 ir 28 dalių, kuriose Komisija tvirtina nenustačiusi jokių suderintų veiksmų įrodymų, ieškovės nurodo, kad tokių veiksmų buvimas paprastai įrodomas ne tiesioginiais įrodymais, o netiesioginiais faktais. Nagrinėjamu atveju vykstant administracinei procedūrai ieškovė pateikė daug informacijos šiuo klausimu. Pirma, ji pažymėjo, kad daugelis šveicariškų laikrodžių gamintojų tam tikram laikotarpiui nutraukė atsarginių dalių tiekimą, antra, kad beveik visi gamintojai, dėl kurių pateiktas skundas, priklausė gerai organizuotoms gamintojų „grupėms“, trečia, kad jie, kaip *Fédération horlogère suisse* (Šveicarijos laikrodininkų federacija, toliau – FHS) nariai, nuolat susitikdavo aptarti strategijos klausimų. Tačiau Komisija neatsižvelgė į šią informaciją ir tik ginčijo laikotarpio, per kurį šveicariškų laikrodžių gamintojai faktiškai atsisakė toliau tiekti atsargines dalis, trukmę (ginčijamo sprendimo 16 dalis).

124 Bet kuriuo atveju, ieškovės nuomone, Komisija klaidingai nusprendė, kad nagrinėjamiems veiksmams galima taikyti EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo išimtį, nes neįvykdytos EB 81 straipsnio 3 dalies sąlygos, nurodytos Reglamente Nr. 2790/1999.

125 Komisija nurodo, kad, kaip buvo paaiškinta ginčijamo sprendimo 27 ir 28 dalyse, atlikdama tyrimą ji nenustatė jokių įrodymų, jog prabangių arba prestižinių laikrodžių gamintojai suderino veiksmus arba susitarė. Ieškovė nepateikė jai patikimos informacijos, kuria remdamasi ši galėtų įrodyti EB 81 straipsnio pažeidimą. Atvirkščiai, pirminė laikrodžių rinka buvo konkurencinga ir ieškovė šios aplinkybės neginčijo.

126 Dėl ieškovės pateikto dokumento dėl atsisakymų pagausėjimo per tam tikrą laikotarpį Komisija pabrėžė, kad jį, nenurodžiusi šaltinio, sudarė pati ieškovė ir kad jis susijęs tik su viena valstybe nare. Todėl šis dokumentas turi mažą įrodomąją vertę. Kad ir kaip būtų, iš jo matyti, jog 1985–2008 m. buvo vis dažniau atsisakoma tiekti laikrodžių atsargines dalis, o tai rodo, kad rinka natūraliai keitėsi.

127 Komisija teigia, kad šveicariškų laikrodžių gamintojų sukurta pasirinktinio paskirstymo sistema neprieštarauja Reglamento Nr. 2790/1999 nuostatoms ir nėra jokių įrodymų, jog vykdomi minėto reglamento 4 straipsnio a punkte draudžiami veiksmai. Aplinkybę, kad šveicariškų laikrodžių gamintojai pakeitė savo veiksmus ir pasirinko kokybiniais kriterijais pagrįstą pasirinktinio paskirstymo sistemą, nulėmė tik rinkos dinamiškumas ir ji atitinka vartotojų paklausą bei gamintojų tikslą teikti kokybiškiausias paslaugas.

128 Į bylą įstojusi šalis nurodo, kad ieškovės teiginys dėl atsisakymų pagausėjimo per tam tikrą laikotarpį, kuris iki skundo pateikimo tęsėsi „maždaug dvejus metus“, iš esmės neteisingas.

129 Be to, į bylą įstojusi šalis pritaria Komisijos teiginiui, kad nepriklausomų laikrodininkų teikiamų aptarnavimo paslaugų kokybe dažniau skundžiamasi nei įgaliotų mažmenininkų arba paties gamintojo atliekamų taisymų kokybe.

Bendrojo Teismo vertinimas

130 Pirma, dėl ieškovės kaltinimo, susijusio su šveicariškų laikrodžių gamintojų kartelio buvimu, pažymėtina, jog ši neįrodė, kad ginčijamo sprendimo 28 dalyje pateiktas Komisijos teiginys, jog ieškovė nepateikė jokių kartelio arba suderintų veiksmų, kuriais nepriklausomus laikrodininkus būtų siekiama pašalinti iš prabangių arba prestižinių laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinkos, buvimo įrodymų, yra neteisėtas.

131 Visų pirma reikia atkreipti dėmesį į tai, kad iš dokumento „Gausėjantys atsisakymai“ matyti, kad 1985 m. tik 3 prekių ženklai atsisakė tiekti atsargines dalis, o 1990 m. šis skaičius išaugo iki 5, 1995 m. iki 15, 2000 m. iki 35, 2005 m. iki 38 ir galiausiai 2008 m. pasiekė 50 prekių ženklų.

132 Todėl reikia konstatuoti, jog net šiuo ieškovės sudarytu dokumentu patvirtinama Komisijos pozicija, pagal kurią atsisakymų padaugėjimą nulėmė ne kartelis, o šveicariškų laikrodžių atskirai priimti komerciniai sprendimai.

133 Antra, ieškovė tvirtina, kad pasirinktinio atsarginių dalių paskirstymo praktika – kai minėtas dalis atsisakoma tiekti nepriklausomiems laikrodininkams, o tinklui priklausančioms įmonėms draudžiama tiekti šias dalis tinklui nepriklausantiems ūkio subjektams – yra EB 81 straipsnyje draudžiami veiksmai, kuriems negali būti taikoma Reglamente Nr. 2790/1999 numatyta bendroji išimtis.

134 Primintina, kad minėto reglamento 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal [EB] 81 straipsnio 3 dalį ir šio reglamento nuostatas skelbiama, kad [EB] 81 straipsnio 1 dalis netaikoma susitarimams ar suderintiems veiksmams tarp dviejų ar daugiau įmonių, kurių kiekviena, vykdydama susitarimo sąlygas, veikia skirtingame gamybos ar paskirstymo grandinės lygyje, ir kurie yra susiję su sąlygomis, suteikiančiomis galimybę šalims pirkti, parduoti ar perparduoti tam tikras prekes ar paslaugas (toliau – „vertikalieji susitarimai“).

Ši išimtis taikoma tik tada, kai tokiuose susitarimuose yra konkurencijos apribojimų, kuriems taikoma [EB] 81 straipsnio 1 dalis (toliau – „vertikalieji apribojimai“).“

135 Pagal to paties reglamento 3 straipsnį „2 straipsnyje numatyta išimtis taikoma tik tada, kai tiekėjo užimama rinkos dalis neviršija 30 % rinkos, kurioje jis parduoda susitarime numatytas prekes ar paslaugas.“

136 Be to, pagal Vertikaliųjų apribojimų gairių 94 dalį (OL C 291, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 390):

„Kai tiekėjas gamina ir originalią įrangą, ir šios įrangos atsargines bei pakeičiamas dalis, tiekėjas neretai bus vienintelis arba didžiausias atsarginių ar pakeičiamų dalių tiekėjas jų aptarnavimo po pardavimo rinkoje <...> Kad būtų taikomas Reglamentas [Nr. 2790/1999], atitinkama rinka gali būti originalios įrangos, įskaitant atsargines dalis, rinka arba atskira originalios įrangos rinka ir aptarnavimo po pardavimo rinka, atsižvelgiant į aplinkybes, pavyzdžiui, į esamų apribojimų poveikį, į įrangos eksploatavimo trukmę ir į remonto arba pakeitimo išlaidų svarbą.“

137 Nagrinėjamu atveju, ginčijamo sprendimo 33 dalyje Komisija šiuo klausimu nusprendė:

„<...> Kaip jau buvo paaiškinta, iš Komisijos šioje procedūroje atlikto tyrimo darytina išvada, kad atsarginių dalių aptarnavimo rinkoje neturi būti laikoma nuo pirminės rinkos atskira rinka. Todėl reikia apskritai įvertinti konkretaus laikrodžių gamintojo galimybes rinkoje, o ypač atsižvelgti į jo poziciją ir svarbą pirminėje rinkoje. Būtent todėl, turint omenyje, kad nė vienas skunde nurodytų laikrodžių gamintojų neužima dominuojančios padėties pirminėje rinkoje ir neturi daugiau kaip 30 % rinkos, atrodo, kad jiems galima taikyti Bendrosios išimties reglamentą.“

138 Primintina, jog negalima atmesti prielaidos, kad nesant šio sprendimo 107 punkte nurodytos akivaizdžios vertinimo klaidos Komisija, atsižvelgusi į atsarginių dalių pakeičiamumą, būtų nusprendusi, kad egzistuoja atskiros atitinkamos specifinių prekių ženklo atsarginių dalių rinkos.

139 Tačiau ginčijamame sprendime nepateikiama jokių įrodymų, kad šveicariškų laikrodžių gamintojų turima rinkos dalis taip pat specifinių prekių ženklo atsarginių dalių rinkose nesiekia 30 %.

140 Šiomis aplinkybėmis negalima atmesti to, kad nesant šio sprendimo 107 punkte nurodytos akivaizdžios vertinimo klaidos ir jei Komisija ginčijamame sprendime būtų pakartojusi preliminarioje pozicijoje išdėstytus teiginius, kad prabangių arba prestižinių laikrodžių gamintojai yra vieninteliai savo prekių ženklo specifinių atsarginių dalių tiekėjai, ji būtų nusprendusi, jog Reglamente Nr. 2790/1999 numatyta išimtis netaikytina jo 3 straipsnyje suformuluotai nuostatai.

141 Be to, pabrėžtina, kad ginčijamo sprendimo 43 dalyje „Išvada“, kalbėdama apie mažą tikimybę, jog pasirinktinio paskirstymo sistema prieštarauja EB 81 straipsniui, Komisija užsimena tik apie bendrosios išimties pagal Reglamentą Nr. 2790/1999 taikymą. Todėl Bendrasis Teismas mano, kad ši informacija šiuo klausimu yra lemiama.

142 Todėl darytina išvada, kad šio sprendimo 107 punkte nurodyta akivaizdi vertinimo klaida taip pat turi įtakos Komisijos išvadai dėl mažos EB 81 straipsnio pažeidimo tikimybės.

4. *Dėl EB 82 straipsnio pažeidimo*

Šalių argumentai

143 Dėl Komisijos teiginių ginčijamo sprendimo 39–42 dalyse ieškovė nurodo, kad preliminarioje pozicijoje ši pripažino, jog kiekvienas šveicariškų laikrodžių gamintojas užima dominuojančią padėtį arba turi monopolį savo prekių ženklo specifinių atsarginių dalių atžvilgiu. Atsisakę toliau tiekti atsargines dalis šie gamintojai piktnaudžiavo.

144 Anot ieškovės, aplinkybė, jog šveicariškų laikrodžių rinka, Komisijos nuomone, yra konkurencinga, neturi įtakos konkurencijos sąlygoms priežiūros ir taisymo paslaugų rinkoje, kuri šiuo atveju turi būti laikoma atskira atitinkama rinka. Ji pažymi, kad šioje rinkoje nebėra konkurencijos, išskyrus nedidelę konkurenciją tarp nepriklausomų laikrodininkų ir šveicariškų laikrodžių gamintojų. Nutraukdami atsarginių dalių tiekimą šveicariškų laikrodžių gamintojai siekia panaikinti net tokią likusią konkurenciją.

145 Komisija pabrėžia, kad remiantis jos tyrimu pirminė rinka – tai laikrodžių rinka, nuo kurios visiškai priklauso laikrodžių atsarginių dalių aptarnavimo rinka. Laikrodžių rinka, atrodo, yra pakankamai konkurencinga ir nėra jokių įrodymų, kad šveicariškų laikrodžių gamintojai kartu užima dominuojančią padėtį ir *a fortiori* piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi.

146 Į bylą įstojusi šalis tvirtina, kad neužima pirminėje rinkoje dominuojančios padėties. Be to, nėra sąlygų, kurioms esant galima konstatuoti kolektyvinę dominuojančią padėtį.

Bendrojo Teismo vertinimas

147 Ginčijamo sprendimo 41 dalyje Komisija teigia:

„Dėl aptarnavimo rinkų nustatyta, jog abejotina, kad jos sudaro vieną rinką, kuri turi būti vertinama atskirai, todėl dominavimo jose klausimas neturi būti nagrinėjamas atskirai nuo pirminės rinkos."

148 Ginčijamo sprendimo 44 dalyje „Išvada" Komisija tvirtina :

„Atlikus tyrimą iš pirmo žvilgsnio darytina išvada, kad aptarnavimo rinkos šiuo atveju nėra atskiros rinkos, todėl, atrodo, išnagrinėtose aptarnavimo rinkose nėra nei kolektyvinės, nei individualios dominuojančios padėties. Kadangi nėra dominuojančios padėties, pažeidimo klausimas neturi reikšmės."

149 Be to, kaip pažymėta šio sprendimo 109 punkte, negalima atmesti prielaidos, kad nesant šio sprendimo 107 punkte nurodytos akivaizdžios vertinimo klaidos Komisija,

atsižvelgusi į atsarginių dalių pakeičiamumą, būtų nusprendusi, kad prekių ženklo specifinių atsarginių dalių rinkos yra atskiros atitinkamos rinkos.

150 Pažymėtina, jog ginčijamame sprendime neišanalizuota padėtis, kurią šveicariškų laikrodžių gamintojai užima savo prekių ženklo specifinių atsarginių dalių rinkose. Taigi ginčijamame sprendime Komisija nenutolo nuo savo teiginio preliminarioje pozicijoje, pagal kurį prabangių arba prestižinių laikrodžių gamintojai yra vieninteliai savo prekių ženklo specifinių atsarginių dalių tiekėjai, ir neišreiškė nuomonės dėl ieškovės teiginio, kad šveicariškų laikrodžių gamintojai užima dominuojančią padėtį savo prekių ženklo specifinių atsarginių dalių rinkose.

151 Todėl negalima atmesti prielaidos, kad jei Komisija būtų nusprendusi, jog egzistuoja atskiros atitinkamos specifinių prekių ženklo atsarginių dalių rinkos ir būtų išnagrinėjusi šveicariškų laikrodžių gamintojų padėtį šiose rinkose, ji būtų pakartojusi preliminarioje pozicijoje pateiktą teiginį, kad prabangių arba prestižinių laikrodžių gamintojai yra vieninteliai savo prekių ženklo specifinių atsarginių dalių tiekėjai. Todėl negalima atmesti prielaidos, kad remdamasi šiuo pagrindu ji būtų nustačiusi, jog minėti gamintojai užima dominuojančią padėtį ar net turi monopolį bent kai kurių atitinkamas rinkas sudarančių atsarginių dalių atžvilgiu.

152 Kadangi darydama išvadą apie mažą EB 82 straipsnio pažeidimo tikimybę Komisija rėmėsi tuo, kad šveicariškų laikrodžių gamintojai neužima dominuojančios padėties, akivaizdi vertinimo klaida apibrėžiant atitinkamą rinką taip pat turi įtakos minėtai išvadai.

5. *Dėl Bendrijos intereso tęsti tyrimą vertinimo*

Šalių argumentai

153 Ieškovė mano, kad ginčijamo sprendimo 9 dalyje Komisijos išdėstyti teiginiai dėl riboto nurodomo pažeidimo pasekmių poveikio bendrosios rinkos veikimui, reikalingo tyrimo sudėtingumo ir mažos tikimybės įrodyti pažeidimus yra klaidingi arba bent jau nepatvirtinti jokiu įrodymu ar argumentu. Konkrečiai kalbant, ji mano, kad teiginys dėl riboto tariamų pažeidimų poveikio yra klaidingas, turint omenyje tai, jog amatininkų profesijai Sąjungoje gresia išnykimas.

154 Be to, ieškovė nurodo, kad ginčijamo sprendimo 14 dalyje Komisija, pripažindama, jog „nėra tikra, kad prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka šiuo atveju yra atitinkama (pirminė) rinka“, vis dėlto laiko šį apibrėžimą savo vertinimo pagrindu. Be to, neapibrėžusi atitinkamos rinkos Komisija negali nesuklysdama daryti išvados, jog „nėra jokių šios rinkos veikimo sutrikimo požymių“.

155 Komisija taip pat neatsižvelgė į tai, kad nurodomi antikonkurenciniai veiksmai turi įtakos visoms valstybėms narėms, todėl ji gali geriau imtis priemonių sveikai konkurencijai bendroje rinkoje atstatyti. Ieškovė remiasi teismo praktika dėl klausimo, ar siūlydama skundo pareiškėjai kreiptis į nacionalinius teismus Komisija atsižvelgia į apsaugos, kurią šiai gali suteikti minėti teismai, lygį. Tačiau šiuo atveju tik vienos valdžios institucijos arba vieno nacionalinio teismo sprendimu negalima išspręsti

konkurencijos problemų, visų pirma, nes ne visi šveicariškų laikrodžių prekių ženklai yra atstovaujami visose valstybėse narėse.

156 Komisija remiasi šio sprendimo 28 punkte minėto Sprendimo *Ufex ir kt. prieš Komisiją* 79 punktu. Ji pažymi, kad pakankamą Bendrijos interesą tęsti tyrimą reikia vertinti atsižvelgiant į interesų vertinimo kriterijų. Taikydama šį kriterijų ji gali padaryti išvadą, jog Bendrija remiantis vienu veiksniu arba keliais skirtingais veiksniais nėra pakankamai suinteresuota skundu ir tyrimo tęsimu. Kadangi Bendrijos suinteresuotumas skundu vertinamas atsižvelgiant į kiekvieno atvejo aplinkybes, negalima riboti vertinimo kriterijų, kuriais jis gali būti grindžiamas, skaičiaus arba atvirkščiai nurodyti remtis tik tam tikrais kriterijais.

Bendrojo Teismo vertinimas

157 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, kai Komisija nusprendžia suteikti tam tikrą pirmenybę jai pateiktiems skundams, ji gali nustatyti tvarką, kuria šie skundai bus nagrinėjami, ir vadovautis byloje esančio Bendrijos suinteresuotumo pirmenybės kriterijumi (šio sprendimo 27 punkte minėto Sprendimo *Tremblay ir kt. prieš Komisiją* 60 punktas; šiuo klausimu žr. 1992 m. rugsėjo 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Automec prieš Komisiją*, T-24/90, Rink. p. II-2223, 83–85 punktus).

158 Vertindama Bendrijos suinteresuotumą tęsti bylos tyrimą Komisija turi atsižvelgti į konkretaus atvejo aplinkybes ir visų pirma į jai pateiktame skunde nurodytas faktines ir teisines aplinkybes. Ji turi, be kita ko, įvertinti nurodyto pažeidimo įtaką

bendrosios rinkos veikimui, tikimybę, kad pavyks įrodyti jo buvimą, ir būtinų tyrimo priemonių mastą, kad kuo geriau atliktų savo užduotį prižiūrėti, ar laikomasi EB 81 ir EB 82 straipsnių (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 157 punkte minėto Sprendimo *Automec prieš Komisiją* 86 punktą; šio sprendimo 27 punkte minėto Sprendimo *Tremblay ir kt. prieš Komisiją* 62 punktą ir šio sprendimo 27 punkte minėto Sprendimo *Sodima prieš Komisiją* 46 punktą).

159 Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas turi, be kita ko, nustatyti, ar iš sprendimo galima daryti išvadą, kad Komisija įvertino galimą nurodyto pažeidimo įtaką bendrosios rinkos veikimui, tikimybę, kad pavyks įrodyti jo buvimą, ir būtinų tyrimo priemonių mastą, kad kuo geriau atliktų savo užduotį užtikrinti EB 81 ir EB 82 straipsnių laikymąsi (žr. šio sprendimo 27 punkte minėto Sprendimo *Sodima prieš Komisiją* 46 punktą ir jame nurodyta teismo praktiką).

160 Be to, reikia priminti šio sprendimo 65 punkte nurodytą teismo praktiką, pagal kurią Sąjungos teismas prižiūri, kaip Komisija įgyvendina savo diskreciją vertinti skundus ne tam, kad vietoj Komisijos įvertintų Bendrijos suinteresuotumą, bet kad patikrintų, ar ginčijamas sprendimas nesiremia iš esmės netiksliais faktais ir nėra akivaizdžiai klaidingas teisės ir vertinimo požiūriu, taip pat – ar nepiktnaudžiaujama įgaliojimais.

161 Galiausiai reikia priminti, kad vien tik akivaizdžia vertinimo klaida negalima pateisinti ginčijamo sprendimo panaikinimo, jei konkrečiomis bylos aplinkybėmis jis negali turėti lemiamos įtakos rezultatui (2007 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *UFEX ir kt. prieš Komisiją*, T-60/05, Rink. p. II-3397, 77 punktas; šiuo klausimu žr. 2002 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Graphischer Maschinenbau prieš Komisiją*, T-126/99, Rink. p. II-2427, 48 ir 49 punktus). Be to, kad būtų įvykdyta Komisijos pareiga motyvuoti, pakanka, kad ji pateiktų teisines aplinkybes ir svarstymus,

turinčius esminę svarbą atsižvelgiant į sprendimą (žr. 2009 m. rugsėjo 4 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Italija prieš Komisiją*, T-211/05, Rink. p. II-2777, 68 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

162 Todėl siekiant nustatyti, ar šie pažeidimai galėjo turėti reikšmės Komisijos atliktam nurodyto pažeidimo įtakos bendrosios rinkos veikimui, tikimybės, kad pavyks įrodyti jo buvimą, ir būtinų tyrimo priemonių masto įvertinimui reikia išnagrinėti nepakankamai motyvuotų teiginių svarbą ginčijamam sprendimui (žr. šio sprendimo 49 punktą), nes nebuvo atsižvelgta į svarbius veiksnius, nors Komisija privalo atidžiai išnagrinėti visas pareiškėjos nurodytas faktines ir teisines aplinkybes (žr. šio sprendimo 33 punktą), ir buvo padaryta akivaizdi vertinimo klaida (žr. šio sprendimo 107 ir 119 punktus).

163 Šiuo klausimu primintina, kad Komisijos teiginys dėl pakankamo Bendrijos intereso tęsti tyrimą nebuvimo grindžiamas keturiais pagrindiniais argumentais. Pirma, skundas turi įtakos tik nedidelei rinkai ar rinkos segmentui, todėl jų ekonominė svarba taip pat nedidelė. Antra, Komisija negali remdamasi turimais duomenimis daryti išvados apie kartelio arba suderintų veiksmų buvimą, ir kad mažai tikėtina, jog šveicariškų laikrodžių gamintojų sukurtai pasirinktinio paskirstymo sistemai netaikoma Reglamente Nr. 2790/1999 numatyta bendroji išimtis. Trečia, kadangi abi aptarnavimo rinkos nėra atskiros rinkos, todėl nėra jokios dominuojančios padėties, o klausimas dėl piktnaudžiavimo nėra svarbus. Ketvirta, turint omenyje Komisijos atliktą nurodytų pažeidimų įvertinimą, net pasitelkus skundo tyrimui daugiau išteklių tikimybė įrodyti konkurencijos taisyklių pažeidimą lieka maža. Kad ir kaip būtų, net jei pažeidimai

būtų nustatyti, nacionalinės konkurenciją prižiūrinčios institucijos ir nacionaliniai teismai gali geriau įvertinti tokius pažeidimus (žr. šio sprendimo 8–11 punktus).

164 Pirma, Bendrasis Teismas mano, jog teiginys, kad skundas turi įtakos tik vienai nedidelei rinkai ar rinkos segmentui, todėl jų ekonominė svarba taip pat nedidelė, yra svarbus Komisijai vertinant veiksnius, kuriuos reikia nagrinėti nustatant pakankamą Bendrijos interesą tęsti tyrimą. Tačiau šis teiginys nepakankamai motyvuotas ir padarytas nesilaikant pareigos atsižvelgti į visas svarbias teisines ir faktines aplinkybes ir atidžiai išnagrinėti visas tokias pareiškėjos nurodytas faktines ir teisines aplinkybes (žr. šio sprendimo 49 punktą).

165 Antra, primintina, kad akivaizdžios vertinimo klaidos, kurias Komisija padarė apibrėždama atitinkamą rinką, taip pat turi neigiamos įtakos jos išvadoms dėl mažos EB 81 ir 82 straipsnių pažeidimų tikimybės.

166 Komisijos teiginiu ginčijamo sprendimo 14 dalyje, jog ji „nėra tikra, kad prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka šiuo atveju yra atitinkama (pirminė) rinka“ ir, kad ir kaip būtų, nebūtina tiksliai apibrėžti atitinkamą rinką, nes „nėra jokių šios rinkos veikimo sutrikimo požymių“, negalima kompensuoti šių klaidų.

167 Šiuo atžvilgiu primintina, kad Komisija ginčijamo sprendimo 33 dalyje nusprendė (žr. šio sprendimo 137 punktą):

„Iš Komisijos <...> atlikto tyrimo darytina išvada, kad atsarginių dalių aptarnavimo rinkoje neturi būti laikoma nuo pirminės rinkos atskira rinka. Todėl reikia apskritai įvertinti konkretaus laikrodžių gamintojo galimybes rinkoje, o ypač atsižvelgti į jo poziciją ir svarbą pirminėje rinkoje. Būtent todėl, turint omenyje, kad nė vienas skunde nurodytų laikrodžių gamintojų neužima dominuojančios padėties pirminėje rinkoje ir neturi daugiau kaip 30 % rinkos, atrodo, kad jiems galima taikyti Bendrosios išimties reglamentą."

168 Be to, primintina, kad ginčijamo sprendimo 44 dalyje (žr. šio sprendimo 148 punktą) Komisija nusprendė:

„Atlikus tyrimą iš pirmo žvilgsnio darytina išvada, kad aptarnavimo rinkos šiuo atveju nėra atskiros rinkos, todėl, atrodo, išnagrinėtose aptarnavimo rinkose nėra <...> dominuojančios padėties. Kadangi nėra dominuojančios padėties, pažeidimo klausimas neturi reikšmės."

169 Todėl iš ginčijamo sprendimo aiškiai matyti, jog Komisija, grįsdama savo išvadą dėl mažos EB 81 ir 82 straipsnių pažeidimo tikimybės, remiasi rinkos apibrėžimu *prima facie*, o šia išvada tam, kad pagrįstų teiginį, jog nėra jokių nagrinėjamos rinkos sutrikimo požymių. Taigi Komisija negali pagrįstai tvirtinti, kad dėl nagrinėjamos rinkos sutrikimo požymių nebuvimo jai nereikia apibrėžti atitinkamos rinkos, turint

omenyje tai, kad jos teiginys dėl šių sutrikimų nebuvimo grindžiamas būtent atitinkamos rinkos apibrėžimu, kurį ji vis dėlto pateikė.

170 Be to, Komisijos apibrėžiant atitinkamą rinką padarytų klaidų negali atsverti ginčijamo sprendimo 18 dalyje nurodytas teiginys, kad „net tuo atveju, jie šias rinkas reikėtų laikyti atskiromis atitinkamomis rinkomis, galimas antikonkurencinis poveikis būtų labai abejotinas dėl aplinkybės, jog pirminė rinka yra konkurencinga; paprastai kainos aptarnavimo rinkose didėjimas yra nerentabilus dėl jo poveikio pardavimams pirminėje rinkoje, nebent kainos pirminėje rinkoje sumažėtų tuo kompensuodamos padidėjusias kainas aptarnavimo rinkose“.

171 Iš tikrųjų Komisija nepagrindė savo teiginio, kad „paprastai kainos aptarnavimo rinkose didėjimas yra nerentabilus dėl jo poveikio pardavimams pirminėje rinkoje“ jokiais tyrimais ir įrodymais. Atvirkščiai, ginčijamame sprendime ji pateikė argumentą, kuris jį paneigė, būtent, kad „rinkdamasis laikrodį vartotojas nesivadovauja aptarnavimo išlaidų kriterijumi“. Iš tiesų atsižvelgiant šį argumentą labai tikėtina, kad minėtų paslaugų kainos – arba atsarginių dalių kainos, kuri įtraukta į minėtų paslaugų kainą – padidėjimas neturi jokios įtakos aptarnavimo kainas didinančio prekių ženklo laikrodžių paklausai (žr. šio sprendimo 106 straipsnį).

172 Trečia, kadangi dauguma argumentų, kuriais grindžiama Komisijos išvada dėl pakankamo Bendrijos intereso tęsti tyrimą nebuvimo, paneigiama nepakankamais motyvais, neatsižvelgimu į skunde nurodytą svarbią informaciją ir akivaizdžiomis vertinimo klaidomis, reikia išnagrinėti, ar vienintelių galiojančiu argumentu, kad nacionalinės

konkurenciją prižiūrinčios institucijos ir nacionaliniai teismai yra kompetentingi tirti galimus EB 81 ir 82 straipsnių pažeidimus ir juos vertinti, galima pateisinti Komisijos išvadą dėl pakankamo Bendrijos intereso nebuvimo.

173 Primintina, kad pagal teismo praktiką, kai skunde nurodomas pažeidimo poveikis iš esmės pasireiškia tik vienos valstybės narės teritorijoje ir kai šios valstybės narės teismai ir kompetentingos valdžios institucijos nagrinėja pareiškėjo ir skunde nurodyto subjekto ginčus, Komisija turi teisę atmesti skundą dėl Bendrijos suinteresuotumo nebuvimo, tačiau su sąlyga, kad pareiškėjo teisės galėtų būti tinkamai apsaugotos nacionaliniuose teismuose, o tokiu atveju preziumuojama, kad jie sugeba išsiaiškinti faktines aplinkybes ir nustatyti, ar nagrinėjamais veiksmais pažeidžiamos aptariamos Sutarties nuostatos (2007 m. liepos 3 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Au lys de France prieš Komisiją*, T-458/04, nepaskelbtas Rinkinyje, 83 punktas; šiuo klausimu žr. šio sprendimo 157 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Automec prieš Komisiją* 89–96 punktus).

174 Be to, pažymėtina, kad ankstesnėse bylose, kuriose Teismas jau turėjo progą išreikšti nuomonę dėl Komisijos argumento, susijusio su pareiškėjų galimybe ginti savo teises nacionalinėse institucijose ir teismuose, buvo nagrinėjami atvejai, kai šių pareiškėjų skundžiami veiksmai vyksta tik vienos valstybės narės teritorijoje, o į minėtas institucijas arba teismus jau buvo kreiptasi (1995 m. sausio 24 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BEMIM prieš Komisiją*, T-114/92, Rink. p. II-147, 76 ir 77 punktai; šio sprendimo 27 punkte minėto Sprendimo *Tremblay ir kt. prieš Komisiją* 73 ir 74 punktai; šio sprendimo 26 punkte minėto Sprendimo *AEPI prieš Komisiją* 46 punktas ir šio sprendimo 161 punkte minėto Sprendimo *UFEX ir kt. prieš Komisiją* 157 punktas).

175 Tačiau šioje byloje, nors Komisija pažymi, jog ieškovės skundžiamų veiksmų apimties atžvilgiu valstybėse narėse yra nedidelių skirtumų, ji sutinka, kad šie veiksmai turi

įtakos bent penkioms valstybės narėms, ir nei ginčija, nei patvirtina, kad jie vyksta visoje Sąjungos teritorijoje.

176 Taigi šiuo atveju, net darant prielaidą, kad nacionalinės institucijos ir gali geriau ištirti skunde nurodytus galimus pažeidimus, kaip tai konstatavo Komisija ginčijamo sprendimo 8 dalyje, vien šio teiginio nepakanka galutinei Komisijos išvadai dėl pakankamo Bendrijos intereso nebuvimo patvirtinti. Iš tikrųjų skundžiami veiksmai vykdomi bent penkiose valstybėse narėse, o galbūt net visose valstybėse narėse, ir inkriminuojami įmonėms, kurių buveinės ir gamyba yra ne Sąjungoje, o tai rodo, jog vienas procesas Sąjungos lygmeniu būtų daug veiksmingesnis nei daugybė procesų nacionaliniu lygmeniu.

177 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Komisijos padarytos klaidos gali turėti įtakos vertinant pakankamo Bendrijos intereso tęsti skundo tyrimą buvimą.

178 Todėl reikia panaikinti ginčijamą sprendimą ir nebūtina nagrinėti kitų ieškovės pagrindų ir argumentų bei jos prašymo pašalinti iš bylos medžiagos dalį Komisijos atsakymo į Teismo raštu pateiktus klausimus.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

179 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Jeigu byloje yra kelios pralaimėjusios šalys, Bendrasis Teismas nusprendžia, kaip turi būti paskirstytos išlaidos.

180 Kadangi ieškovė ir į bylą įstojusi šalis pralaimėjo bylą, be savo bylinėjimosi išlaidų į bylą įstojusi šalis turi padengti ieškovės dėl jos įstojimo patirtas bylinėjimosi išlaidas, o Komisija be savo bylinėjimosi išlaidų turi padengti likusią ieškovės patirtų bylinėjimosi išlaidų dalį pagal jos pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (ketvirtoji kolegija)

nusprendžia:

1. **Panaikinti 2008 m. liepos 10 d. Komisijos sprendimą C (2008) 3600 byloje COMP/E-1/39097.**

2. **Nurodyti *Richemont International SA* padengti savo bylinėjimosi išlaidas ir *Confédération européenne des associations d'horlogers-réparateurs* (CEAHR) dėl įstojimo į bylą patirtas išlaidas.**

3. Nurodyti Europos Komisijai padengti savo bylinėjimosi išlaidas ir likusią CEAHR patirtų išlaidų dalį.

Czúcz Labucka O'Higgins

Paskelbta 2010 m. gruodžio 15 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

Turinys

Bylos faktinės aplinkybės ..... II - 5872

Procesas ir šalių reikalavimai ..... II - 5875

Dėl teisės ..... II - 5877

1. Dėl skunde nurodytos rinkos dydžio ir jos ekonominės svarbos ..... II - 5878

Šalių argumentai ..... II - 5878

Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 5879

2. Dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo ..... II - 5886

Šalių argumentai ..... II - 5886

Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 5891

Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su klaidingu „laikrodžiai, kuriuos verta taisyti“, sąvokos pakeitimu į „prabangių arba prestižinių laikrodžių rinka“ sąvoką .. II - 5894

Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su atskiro laikrodžių taisymo ir priežiūros paslaugų rinkos ir atsarginių dalių rinkos nagrinėjimo nebuvimu ..... II - 5895

— Dėl atsarginių dalių rinkos tyrimo ..... II - 5896

— Dėl taisymo ir priežiūros paslaugų rinkos tyrimo ..... II - 5907

3. Dėl EB 81 straipsnio pažeidimo ..... II - 5912

Šalių argumentai ..... II - 5912

Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 5914

4. Dėl EB 82 straipsnio pažeidimo ..... II - 5918

Šalių argumentai ..... II - 5918

Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 5919

5. Dėl Bendrijos intereso tęsti tyrimą vertinimo ..... II - 5921

Šalių argumentai ..... II - 5921

Bendrojo Teismo vertinimas ..... II - 5922

Dėl bylinėjimosi išlaidų ..... II - 5930